„NIWA" TYGODNIK BIAŁORUSKI — CENA 60 gr.

Ніва

№ 37 (51) БЕЛАСТОК, 15 ВЕРАСНЯ 1957 г. ГОД II

Я адчуваю сябе вельмі шчаслівым, што падаў першы сігнальны снарад у гармату — кажа Якуб Мартынюк былы падафіцэр „Аўроры".

стар. 3

Мае прапановы да працы Таварыства

(Замест голаса ў спрэчках)

15 верасня адбудзецца Пленум Галоўнага Праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Пленум між іншым будзе правадзіць абрады над вынікам датагачаснай дзейнасці Таварыства.

Здаецца спецыяльна не будзе чым пахваліцца. Усё, што зроблена ў галіне пашырэння беларускай культуры і ўзняцця нацыянальнай гордасці сярод беларусаў з чыстым сумленнем можна прыпісаць «Ніве». Праца Таварыства была мала канструктыўнай і мала творчай. Крыніца гэтага няшчасця, па-мойму, ляжыць у тым, што дрэнная канцэпцыя была пакладзена ў арганізацыю Таварыства. Мелася гэта быць арганізацыя, пабудаваная на аснове дэмакратычнага цэнтралізма і на падоб'е палітычных і грамадскіх арганізацыі.

І гэта іменна было прычынай скажэння характару Таварыства. На маю думку галоўным чынам, перш за ўсё павінна Таварыства ўзнімаць нацыянальную гордасць у беларусаў, развіваць і распаўсюджваць беларускую мову, песні, літаратуру і мастацтва. Значыцца. Таварыства павінна мець грамадска - культурны характар згодна з назвай арганізацыі. Нельга крытыкаваць Таварыства за яго класавасць і палітычнасць, але з другога боку арганізацыйная канцэпцыя зрабіла Таварыства грамадска - палітычным не звяртаючы ўвагі на яго культурны характар.

Таварыства можа яшчэ здабыць сабе давер'е ў беларусаў. але толькі тады, калі паставім яго на адпаведным становішчы.

Асновай ў развіцці Таварыства павінна быць беларуская творчасць, якая павінна заняць месца дагэтуляшніх бескарысных па форме і дзейнасці гуртюоў.

На гэтых «колах» (гуртках) Таварыства можа заехаць у цёмны завулак, з якога выбрацца будзе вельмі цяжка.

Народнае мастацтва — вось дарога па якой павінна крочыць Таварыства. Першым этапам рэалізацыі ўспамянутае праграмы павінна быць прапаганда і грамадска-культурная арганізацыя. Маю на думцы тое, што Таварыства будзе адкрываць і паказваць рэвалюцыйна - культурныя традыцыі беларусаў. Дзеля таго трэба заняцца ўстанаўленнем у гарадах і вёсках мемарыяльных дошак і каменняў, прысвечаных памяці палітычна-культурнай дзейнасці беларусаў. Фонд на гэта ахвяруе грамадства, так як гэта бачым у Нараўцы, дзе жыхары ставяць помнік памардаваным бандамі сынам народа.

Галоўнае Праўленне Таварыства павінна апрацоўваць і выдаваць брашуры, успаміны адлюстроўваючыя жыццё беларусаў. іх культурныя, рэвалюцыйныя традыцыі і звычаі. Гэткім чынам трэба наблізіць народную творчасць да працоўных, зрабіць яго масавым, перaўтварыць яго ў магутную сілу соцыяльнага выхоўвання народа. На аснове таго дойдзем да цеснай сувязі народных мастакоў з народам і яго грамадскім жыццём.

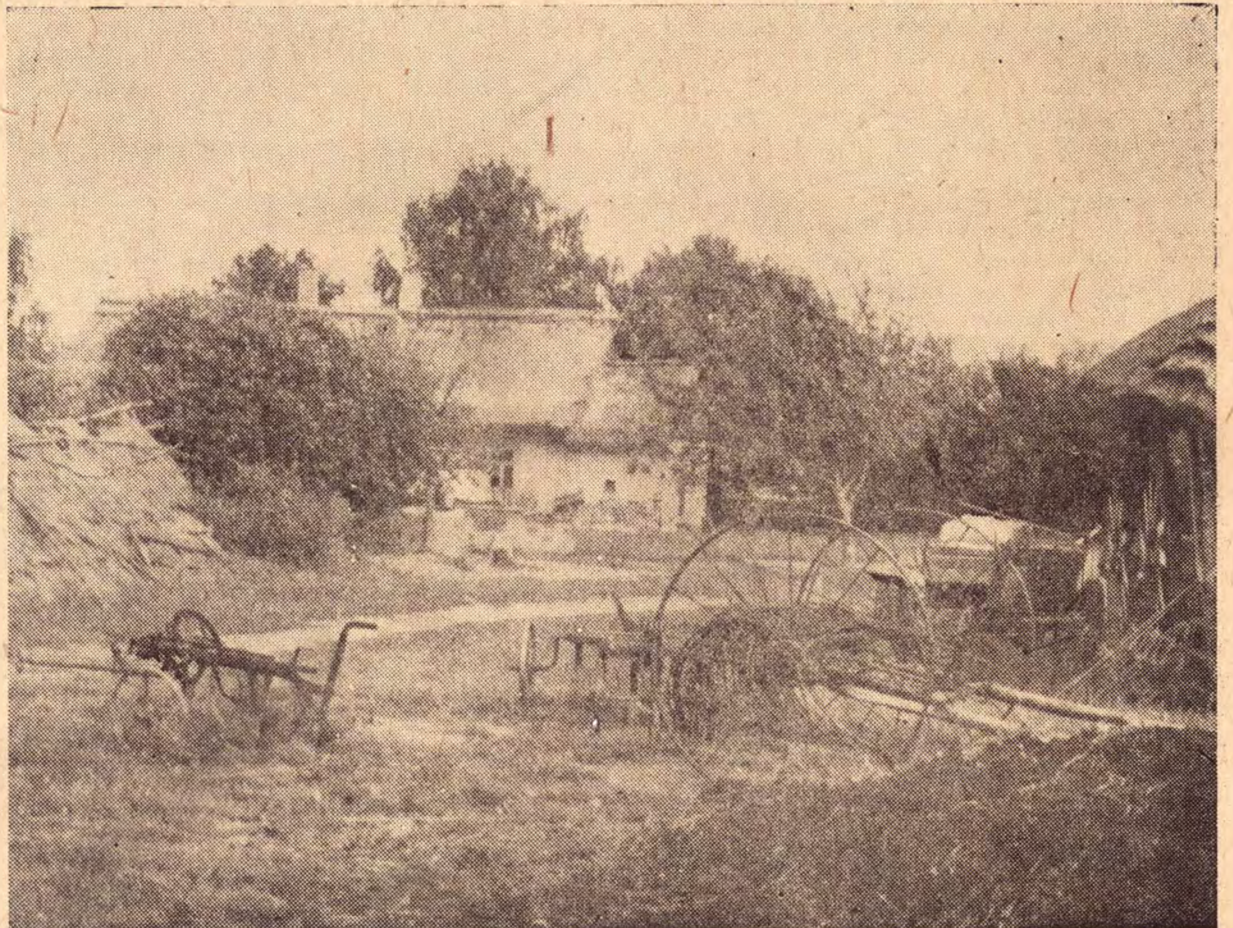
Другі перыяд дзейнасці Таварыства павінен ахопліваць такія галіны народнай творчасці як: скульптуру, ткацтва, маляротва, каранкарства, апрача таго песнярсў, народных паэтаў і г. д.

Аддзелы Таварыства павінны паклікаць арганізацыі беларускага народнага мастацтва. Разгледзім бліжэй гэту справу. Напрыклад: у нейкай вёсцы ёсць 3—4 асобы, якія маюць здольнасці вырабляць усялякія артыстычныя прадметы з саломы, 2—3 якія ткуць арыгінальныя дываны, 2 народных мастакоў — маляроў. 10—15 асоб моладзі, з якіх 7 (прыкладна) зацікаўленых у драматургіі.

У гэткай вёсцы па-мойму павінна паўстаць арганізацыя народнай беларускаі творчасці з рознымі кірункамі. У іншых вёсках могуць крыху інакш складацца гэтыя справы, могуць быць адхіленні.

Магчымасці гэткага арганізавання бачым у Гайнаўскім павеце. У іншых паветах тaксама яны знойдуцца.

(Працяг на стар. 2)

Панадворак інж. Барташэвіча. — Чытай артыкул «Застаўся на... вёсцы», стар. 4.

Беларускі мастацкі калектыў у Варшаве

У Варшаву заехалі ў 6 гадзін раніцы. Нягледзячы на ранні час вуліцамі сталіцы ішлі групы дэлегатаў з усіх куткоў нашай краіны на ўсепольскія дажынкі. Пасля цеснаты і духаты поезда прыемна было падыхаць свежым, халодным, ранішнім ветрыкам. Зыходзіла з вачэй соннасць...

Стадыён «Дзесяцігоддзя» забіткаваны людзьмі даслоўна да апошніх месц. (А гэты стадыён можа змясціць каля 100 тысяч чалавек). На ганаровай трыбуне І Сакратар ЦК ПЗПР Уладыслаў Гамулка, Старшыня Рады Міністраў Юзэф Цыранкевіч і іншыя міністры. генералы, дыпламатычныя прадстаўнікі.

Пасля амаль цэлагадзіннай прамовы Гамулкі распачаліся цудоўныя артыстычныя паказы і ўрачыстыя віншаванні і пажаданні складаныя кіраўнікам Польскай Дзяржавы. Але аб гэтым нашы паважаныя чытачы напэўна чулі а радыё або з «точак»...

На адвячорку ў многіх пунктах Варшавы пачаліся выступленні харавых і танцавальных калектываў.

Беларускі мастацкі калектыў выступаў на Пляцы Дэфіляд — у падножжа Палаца культуры і навукі. Пры гэтым трэба сказаць, што такія вечаровыя выступленні не належаць да лёгкіх. Пасля дзённай гарачыні верасьнёвага сонца і сяточнага гоману сталічнай вуліцы шуміць у галаве, згінаюцца ад стомы ногі. А тут яшчэ трэба напружыць слух...

Як былі прыняты варшавянамі беларускія песні і танцы?

Яшчэ перад беларускім калектывам выступалі мастацкія калектывы з Келеччыны, Кашубшчыны і інш. Вакол эстраднай пляцоўкі была толькі невялікая сціснутая група гледачоў. Але калі, скончыўшы — нажаль — арганізацыйныя непаладкі, выйшаў на эстраду беларускі хор, і калі з рэпрадуктараў тысячным рэхам палілася мелодыя «А ты ехаў, ехаў, — да мяне ў сваты не заехаў»... — з цэлага Пляца Дэфіляд накіраваліся групкі цікаўных варшавян і прыезджых. Яшчэ 15 мінут — і на якіх 200 метраў перад эстрадай «брук» галоў. Пасля кожнай песні ці танца («Крыжачок») бравы і воклічы: «Больш брава — варты гэтага!».

40 мінут прызначаных на выступленні Беларускага калектыву скончыліся. Харысты і танцоры ў народных уборах накіраваліся да машын — трэба ехаць у памяшканне Варшаўскага Аддзела Беларускага таварыства і там крыху адпачыць. Зараз ад'язджаем... Ля машын зноў групкі варшавян. Ломаная русшчынай прабуюць жартаваць з нашымі прыгажунямі. Многія — відаць — думалі, што мы з заграніцы, з Беларусі. Колькі радаснага здзіўлення адмалёўвалася на іх тварах, калі адказвалі ім самай чыстай польшчынай...

С. ЯНОВІЧ

Гаворыць Мінск...

У праграме першым радыёперадач з Варшавы, які транслятуе большасць радыёвузлаў ад гадзіны 9-тай да 13-тай штодзённа наступае перарыў. Радыёвузел у Орлі (Бельскі павет) падчас гэтага перарыву ўключае Мінск і насельніцтва такім чынам мае магчымасць слухаць перадач з БССР. (Згоду на гэта атрымана ў Варшаве). Такое мерапрыемства кіраўніцтва пaштовай установы ў Орлі варта пахваліць. (Л)

З прамовы Уладыслава Гамулкі на Дажынках у Варшаве

На ўсепольскіх дажынках, што адбыліся 8 жніўня на сталыёне Дзесяцігоддзя ў Варшаве, выступіў I Сакратар Цэнтральнага Камітэта Польскай Аб'еднанай Рабочай партыі, тав. Уладыслаў Гамулка.

У першай частцы свaёй прамовы Гамулка зрабіў агульны агляд рэалізацыі новай, сельскагаспадарчай палітыкі. Падкрэсліў, што ўжо амаль у цэласці ўладжана ўсе справы, звязаныя з зямельнай уласнасцю. Малым гаспадаркам зусім ліквідавана або зменшана на адну трэцюю абавязковыя пастаўкі сельскагаспадарчых прадуктаў. Непараўнальна высока, амаль утроя, узраслі крэдыты для вёскі; у сярэднім на паўтара раза больш дастаўлена машын і будаўнічых матэрыялаў.

У сучасны момант шырока арганізоўваюцца на вёсцы сельскагаспадарчыя гурткі. Ёсць ужо іх каля 9,5 тысяч. Бедныя гаспадары нясмела ўступаюць у гэтыя гурткі. Недастаткова вядзецца барацьба з тэндэнцыямі недапускаць бедных гаспадароў у сельскагаспадарчыя гурткі.

— Аб сельскагаспадарчых кааператывах можна сказаць так: добра сталася, што ліквідаваліся тыя, якія ўтворана пад прымусам або на нездаровых фундаментах. Кепска сталася, што разам з імі — у выніку сутокі, варожых нацiскаў і бязлітаснасці вясковых дзеячоў — распалася шэраг здаровых сельгаскааператываў, з добрай перспектывай, — сказаў Гамулка.

За апошняе поўгоддзе сельскагаспадарчая вытворчасць і даходы гаспадароў значна ўзраслі.

— Гэтак кравец кроіць, як стае яму матэрыялу, — такімі словамі распачаў Гамулка другую частку сваёй прамовы.

— Многія людзі думаюць, што можна хутка дасягнуць ўсё тое, чаго нам яшчэ нехапае. А хто-ж не хацеў-бы гэтага? Справа ў тым, што каб лепш жыць — трэба больш і танней прадукаваць, патрэбна лепей працаваць. Даходы людзей у гадах 1956—57 узраслі значна больш чым прадукцыя прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Некаторыя прадукты (масла) вымушаны прывозіць з заграніцы. Але так далей не можа быць — нашай эканоміцы надта цяжка. Будзем есці тое, што маем, будзем краіць так, як нам стае матэрыялу.

— Вялікія страты нашай эканоміцы робіць спекуляцыя, якую патрэбна неадкладна ліквідаваць.

Родным братам злачынства і спекуляцыі ёсць п'янства. Тут сумныя даныя: за першае поўгоддзе гэтага года вёска закупіла гарэлкі на суму 3 мільярдаў злоты (на 900 мільёнаў больш ніж у I поўгоддзі 1956 г.) Ці свядомы гаспадар-патрыёт можа згадзіцца з гэтым?

Наступная справа — гэта брак грамадскай дысцыпліны. — Дзяржава не можа добра служыць сваім грамадзянам, грамадзяне не могуць быць спакойнымі за сваю будучыню, калі брак дысцыпліны, парадку, пашаны да грамадскай уласнасці, — сказаў Гамулка. Трэба змагацца з камбінатарствам і сваяцкімі хеўрамі.

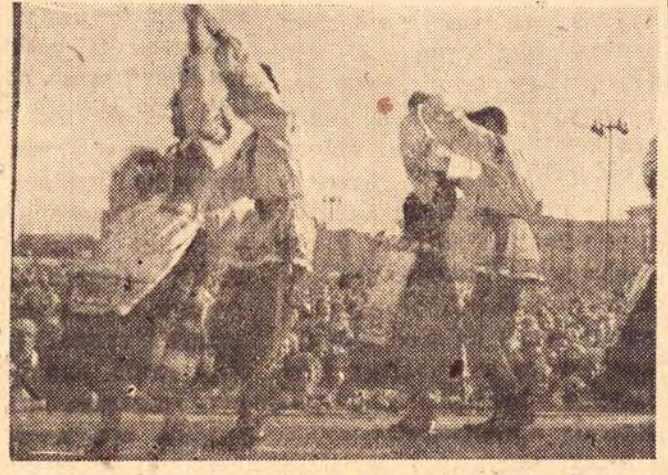
У ПАДНОЖЖА ПАЛАЦА

Варшаўская публіка слухае беларускую песню.
Фото — С. Яновіч

Перад мікрафонам саліст хору Іван Валенджук.
Фото — С. Яновіч

Са сцэны па[illegible] бадзё[illegible] на гукі «Крыжачка» і, як кажуць, захадзіла пад нагамі (танц[illegible]) падлога.
Фото — С. Яновіч

Сонца падалося на захад. Час да дому, у Беласток.
Фото — С. Яновіч

ЮГАСЛАВІЯ

Хіба не патрэбна дадаткова тлумачыць, дзе знаходзіцца Югаславія. Апошнім часам вельмі многа гаварылася і пісалася аб гэтай цікавай краіне.

У даваенны час Югаславія лічылася найбольш беднай краінай Еўропы. Тут людзі найменш зараблялі. Як выглядзіць цяперашняя Югаславія?

Пасля разгрому гітлераўцаў уладу ў Югаславіі ўзялі ў свае рукі комуністы. Арганізатар самай моцнай і славутай у Еўропе югаслаўскай партызанкі, маршал Іосіп Броз - Ціто стаў першым прэзідэнтам. Югаславія пайшла па шляху соцыялістычнага будаўніцтва.

Але тут напэўна зацікавіць чытачоў прычына разрыву СССР — Югаславія. На гэта склалася многа спраў. Аднак галоўную ролю ў гэтай вельмі сумнай гісторыі адыграў Берыя. З другога боку не без уплыву быў тут нацыянальны характар народаў Югаславіі, якія на працягу амаль поўтысячыгоддзя знаходзіліся пад жудасным прыгнётам турэцкіх грабежнікаў і асімілятараў. Народы цярпеўшыя так страшную няволю і доўгі прыгнёт умеюць цаніць свабоду, нават асабістую свабоду.

Адзін югаславец у размове са мной сказаў: — Мы так любім свабоду, як курэц любіць курыць; мы не можам жыць без свабоды так, як чалавек не можа жыць без яды.

Вось тут і ўся прычына ўспамянутага разрыву. Югаслаўцы вельмі чулыя на найменшую праяву ўмяшання ў іх справы — як кажа народная прымаўка — не дадуць дзьмуць сабе ў кашу.

Але час скажэнняў і вульгарызацыі марксізма-ленінізма мінуў беззваротна. Міжнародны рабочы рух цяпер набывае новай сілы, бурна развіваецца ў адпаведнасці з канкрэтнымі гістарычнымі варункамі.

Ці Югаславія ідучы, так званай, уласнай дарогай да соцыялізма, дабілася вялікіх поспехаў?

Безумоўна, так. Краіна пабудавала сваю індустрыю, калектывізацыя ўжо мае свае вялікія здаровыя традыцыі. А найвялікшым дасягненнем ёсць хіба тое, што тут народ праўдзіва (не штучна) падтрымлівае ідэю соцыялістычнага будаўніцтва і змагаецца за яе ажыццяўленне. З жыццёвага вопыту ведаем, што чалавек па сапраўднаму цэніць толькі тое, што здабыў сваімі рукамі, за што свядома і ўпарта змагаўся.

Пры тым, не без рацыі будзе дадаць, што Югаславія — гэта федэрацыя 6 саюзных рэспублік. Кожная рэспубліка, кожны народ мае сваю спецыфіку, свае асаблівасці, якія неабходна ўлічваць у тракце соцыялістычнага будаўніцтва. Таму вопыт Югаславіі ў гэтым вялікі, разнастайны і спецыфічны.

Нядаўна ў Югаславію выехала польская партыйна - урадавая дэлегацыя на чале з Уладыславам Гамулкай.

(ся)

Па старонках друку

ЯКУЦКІЯ АЛМАЗЫ

«Праўда» надрукавала артыкул начальніка Якуцкай экспедыцыі, доктара геолага-мінералагічных навук Л. Леонцева і вучонага сакратара гэтай экспедыцыі К. Кандакова.

Даведваемся, што ў Заходняй Якуціі знаходзяцца значныя запасы алмазаў (больш чым у Конга), а гэта, зважыўшы, што дагэтуляшнія месцазнаходжанні алмазаў на Урале былі вельмі мізэрнымі, стварае для прамысловасці СССР вялікія перспектывы развіцця. Тым больш, што па якасці якуцкія алмазы куды лепшыя ад алмазаў з Бельгійскага Конга, дзе дабываецца больш 60 працэнтаў алмазаў капіталістычнага свету. (Удзельная вага высокаякасных сартоў тэхнічных і ювелірных крышталаў на Якуціі складае 19,24 працэнта, а ў Конга — усяго 3 працэнта).

Асноўная маса алмазаў дабываецца ў Афрыцы, на долю, якой ў 1953 годзе прыпадала 96 прац., а ў 1954 годзе ля 98 працэнтаў сусветнага выдабывання (без СССР). Цікавым з'яўляецца факт, што асноўным набыўцам гэтай прадукцыі з'яўляюцца ЗША, якія ўвозяць алмазаў каля 75 працэнтаў усяго іх сучаснага, сусветнага выдабыцця.

Назіральнік поўднёва - афрыканскага горна - прамысловага і тэхнічнага журнала — пішa «Праўда» — Леон Дэвіс у артыкуле «Эканамічнае і стратэгічнае значэнне алмазаў, выкарыстоўваных у прамысловасці» (1955 г.) пісаў: «Для такой сучаснай тэхнічна развітай краіны, як ЗША, значэнне тэхнічных алмазаў не можа быць пераацэнечым. Калі-б гэта краіна была адрэзана ад яе сучасных крыніц алмазаў, яе прамысловы патэнцыянал за вельмі кароткі час упаў-бы на палавіну».

Як бачым, адкрыццё ў Якуціі больших запасаў алмазаў чым іх мае Конга аб нечым гаворыць.

ССЫЛКА ПА ГРАМАДСКАМУ ПРЫГАВОРУ

Мінская «Звязда» апублікавала праект закона «Аб узмацненні барацьбы з антыграмадскімі, паразітычнымі элементамі», які ўнясла на ўсенароднае абмеркаванне Камісія заканадаўчых меркаванняў Вярхоўнага Совета Беларускай ССР.

У праекце закона, між іншым, чытаем» у працаўітай савецкай сям'і ёсць яшчэ людзі, якія вядуць антыграмадскі паразітычны спосаб жыцця. Такія людзі або для выгляду паступаюць на работу, а фактычна жывуць на непрацоўныя даходы і ўзбагачаюцца за кошт працоўных, або з'яўляючыся працаздольнымі, не выконваюць ніякай карыснай работы ні ў грамадстве, ні ў сям'і, займаюцца бадзяжніцтвам, жабраваннем, нярэдка спекулююць і робяць іншыя злачынствы».

Першы артыкул праекта закона гаворыць: «Устанавіць, што да дарослых грамадзян, якія вядуць антыграмадскі, паразітычны спосаб жыцця, злосна ўхіляюцца ад грамадска - карыснай працы, а таксама жывуць на непрацоўныя даходы, могуць ужывацца меры грамадскага ўздзеяння ў выглядзе ссылкі па грамадскаму прыгавору на тэрмін ад двух да пяці год з абавязковым прыцягненнем да працоўнай дзейнасці па месцу ссылкі.

Грамадскі прыгавор аб ссылцы выносіцца агульным сходам грамадзян, склікаемым у гарадах і пасёлках гарадскога тыпу вулічным камітэтам, а ў сельскай мясцовасці — сельскім Советам дэпутатаў працоўных.

Пры вынясенні грамадскага прыгавору аб высяленні неабходна прысутнасць на агульным сходзе: у гарадах і пасёлках гарадскога тыпу — большасці дарослых грамадзян, што жывуць на тэрыторыі адпаведнага домакіраўніцтва або вулічнага камітэта, а ў сельскай мясцовасці — большасці дарослых грамадзян вёскі (сяла). Грамадскі прыгавор аб высяленні прымаецца адкрытым галасаваннем, простай большасцю ўдзельнікаў схода.

Сход грамадзян, улічваючы асобу парушальніка, яго чыстасардэчнае раскаянне і цвёрдае абяцанне выправіцца, можа абмежавацца папярэджаннем з устанаўленнем выпрабавальнага тэрміну, на працягу якога парушальнік павінен выправіць свае паводзіны».

Мае прапановы да працы Таварыства

(Працяг са стар. 1)

Толькі да праблемы развіцця арганізацыі мастацтва трэба падыходзіць з вялікай развагай і ўмеласцю. Пакуль што хопіць, каб у павеце паўстала некалькі арганізацыяў беларускай народнай творчасці, якія назначылі-б сваіх дэлегатаў на Павятовы З'езд для ўстанаўлення спосабу іх дзейнасці. Арганізаваннем гурткоў народнай беларускай творчасці павінны заняцца Аддзелы Таварыства. Пры іх Праўленнях трэба стварыць секцыі адпаведныя галінам мастацтва ў даным павеце. Секцыі павінны згуртаваць найлепшых спецыялістаў, якія маглі-б кіраваць працай адпаведных галін мастацтва на вёсках. Менш больш гэтак я бачу працу ГП. БГ-КТ.

Пры Таварыстве патрэбныя інструктары азнаёмлены з праблематыкай народнай беларускай творчасці. Для таго, каб атрымаць з гэтага добрыя вынікі — трэба яшчэ ўтварыць поўгадовую, або гадовую школу, якая будзе падрыхтоўваць арганізатараў беларускага мастацтва, распрацоўваць формы збыту прадметаў выробленых мастакамі, паведамляць кальпартаж літаратуры аб кірунках мастацтва і арганізаваць абмен вопытамі з БССР.

Пачаткова патрэбны будзе адпаведны фонд, але потым будуць яны ўтрымоўвацца сваімі фондамі.

Распаўсюджванне беларускай творчасці павінна адбывацца цераз арганізаванне выставак, паказальных лекцыяў. Апрача таго ў Белавежы можна сарганізаваць музей беларускай народнай творчасці і г. д.

Вельмі вялікую ролю ў арганізаванні і распаўсюджванні мастацтва будзе адыйгрываць «Ніва».

БАРЫС НІКІЦЮК
член Прэзідыума
Аддзела БГ-КТ
у Гайнаўцы.

Размаўляем з удзельнікамі Кастрычніцкай рэвалюцыі

Я адчуваю сябе вельмі шчаслівым, што падаў першы сігнальны снарад у гармату — кажа Якуб Мартынюк былы падафіцэр „Аўроры"

Новаберазова, Гайнаўскі павет. Маленькая дзеравяная хатка з саламянай страхой у нутры якой знаходзім толькі адзін пакоік скромна, але арыгінальна прыбраны. Ложак, стол, шафа — вось мэбля Якуба Мартынюка. Крыніцай матэрыяльнага забеспячэння з'яўляецца невялічкая гаспадарка Якуб Мартынюк мае 63 гады, хворы, знясілены.

— Вас цікавіць мая служба на «Аўроры»? Ахвотна раскажу.

І пачаліся захапляючыя ўспаміны. Мартынюк на хвілінку перарваў. Адкрывае шуфляду і выцягвае з яе старанна звінуты пакет. Развінуў паперу і падаў мне шэрую кніжачку вялічыні школьнага сшытка.

— Гэта мой дакумент — сказаў.

Была гэта «атэстатная кніга», выдадзена Якубу Мартынюку ў 1913 годзе Артылерыйска-вучэбным атрадам, дзе накіравала яго «Аўрора» на падрыхтоўку для «гальванёраў» Бачу выразна выпісаны ацэнкі за навуку ў падафіцэрскай школе. Пераважна ўсё ацэнкі на добра.

Падчас, калі я дакладна разглядаў, пададзены мне дакумент — Мартынюк гледзячы проста ў вочы сказаў:

— Было яшчэ шмат здымкаў і цэлы матроскі мундзір, але вайна знішчыла.

«АУРОРА» — РАННЯЯ ЗАРА

Гісторыя назвы браненосца, выводзіцца ад парусніка, якога экіпаж даў герайчны адпор англа-французскай эскадры, наступаючай на Петрапаўлаўск летам 1854 года Паруснік ўжо даўно адслужыў сваё, а на яго мейсца ўвайшоў у марскі флот магутны броненосец «Аўрора». Танаж яго 6.731 тонаў. даўжыня 123,7 метра, шырыня 16 метраў, асадка — 6,4 метра Браневое забеспячэнне: восем 152 міліметравых, дзве дэсантавыя гарматы, тры тарпедавыя апараты і шмат іншага ўзбраення Экіпаж «Аўроры» — 570 асоб Як на той час, быў гэта моцны, новаабсталяваны броненосец.

Ад 1903 да 1915 года (без перапынку), броненосец, «Аўрора» праводзіў час на вучобе. Аднак нарэшце папсаваліся катлы, нельга было абыйсціся без капітальнага рамонту. У выніку чаго броненосец прыплыў у вусцё Невы і затрымаўся каля французска-рускіх суднарамонтных верфяў у Петраградзе, дзе меўся быць праведзены капітальны рамонт. У ліпені 1915 года на палубу крэйсера ўвайшоў падафіцэр Якуб Мартынюк.

Якуб Мартынюк (справа) размаўляе з членам Павятовака камітэта ПЗПР, Барысам Нікіцюком.

ПЕРШЫЯ ВЕСТКІ АБ РЭВОЛЮЦЫІ.

Каманда Артылерыйскага атрада, а таксама каманда «Аўроры» праз увесь час скрывала перад матросамі ўсю праўду, аб выступленнях рускіх работнікаў Растлумачвалі, што гэта банды выступаючыя супраць народа. Забаронена было выходзіць на вуліцу горада Потым капітан 1-ага ранга Нікольскі забараніў нават сходзіць на зямлю. Гэткім чынам імкнуліся перашкодзіць матросам спатыкацца з работнікамі судна - рамонтных верфяў, дзе рамантавана дэталі машын крэйсера.

Работнікі знаходзілі зручныя моманты на тое, каб дакладна перадаць матросам аб тым, што робіцца ў Расіі, што набліжаецца рэволюцыя. Утрымоўвалася цесная сувязь паміж работнікамі і матросамі.

Каманда вырашыла забраць зброю матросам, каб гэткім чынам пазбегнуцца рэволюцыйных настрояў матросаў. У раёне верфі пастаўлена некалькі рот з Семёнаўскага палка для ўціхамірвання бастуючых работнікаў верфі, а калі зайдзе патрэба, накіраваць гэтыя сілы супраць матросаў Але экіпаж «Аўроры» быў падмінаваны. Падафіцэры душою і сэрцам былі звязаны з работнікамі і матросамі. Першым большэвіком і камандуючым на крэйсеры ў першых днях рэволюцыі быў падафіцэр Белышаў. Баявы настрой матросаў узрастаў. Узрастала нянавісць да ўрада і камандавання. Усё гэта яшчэ больш набрала моцы, калі разыйшлася вестка аб тым, што семёнаўцы арыштавалі і пасадзілі на крэйсеры дэлегацыю работнікаў Петраграда, якія прыбылі з мэтай правядзення перагавораў з матросамі. Капітан 1-га ранга Нікольскі задумаў канкрэтную справу.

ПАСЫПАЛІСЯ КУЛІ У МАТРОСАУ

Было гэта ў марозны лютавы вечар 1917 г. перад зборам на малітву. Над броненосцам веяў моцны марозны вецер. Раптам маланкай абляцела ўсіх вестка, што выводзяць арыштаваных Не прайшло некалькі хвілін, як на верхнюю палубу высыпаўся натоўп матросаў. І сапраўды, выводзілі іх семёнаўцы.

Углядзіў я скуленых, патузаных, трывожна ступаючых перад дуламі кулямётаў, работнікаў. Раздаўся адзіны магутны голас матросаў. Мы пераматлі. Гурра!

Нікольскі закамандаваў застрачыць з кулямётаў па матросах, ад якіх вырвалася шумнае «гура» Семёнаўцы з месца выканалі прыказ. Адзін з матросаў упаў на палубу. Пацякла чырвонай стужынкай кроў. Некалькі іншых матросаў — ранена Ноччу ніхто не зажмурыў вачэй.

Нікольскі планаваў новую разьню. Часу засталося нямнога. Трэба было дзейнічаць. Пастаноўлена выслаць двух матросаў да рабочых з просьбай, каб дапамаглі. Дэлегатаў апусцілі на шнурах з броненосца. Усе чакалі ў напружанні.

АДВЯРНУЛІСЯ ВІНТОУКІ

Раніца. Пасля малітвы, матросам загадана шараваць палубу. Над ракою стаяў яшчэ туман Міналі гадзіны і вось на беразе пачаў гуртавацца натоўп рабочых Калі заўважылі гэта матросы на «Аўроры» адбылося нешта нечаканае. Павесялелі матроскія твары, пачуўся рух. Пачуліся трыумфальныя воклічы урра! Верхнюю палубу запоўніў экіпаж броненосца Да мосцікаў, на якіх стаялі кулямёты нацэлены на рабочых, краліся адважныя матросы. На палубе згуртаваліся таксама афіцэры, былі і Аграновіч і Нікольскі. Нікольскі не здаваўся — хрыплым голасам загадаў: — «Страляць з кулямётаў па рабочых!».

Рашалі секунды. Адзін з матросаў падбег з боку, выштурхнуў яму пісталет і за адным узмахам адляцелі пагоны. На мосціках ужо былі матросы. Кулямёты адвернута на афіцэраў. Разброеныя сямёнаўцы стаялі з паднятымі рукамі. Побач Нікольскага стаяў злосны Аграновіч.

Нікольскага і Аграновіча вывелі на бераг. За нашу крыўду, за рэволюцыю — грымнула два залпы. Рэшту афіцэраў матросы не чапалі. Тыя, якія падпарадкаваліся рэволюцыі, на далей засталіся на «Аўроры», а іншых пушчана дамоў.

Калі броненосцам авалодалі матросы, рабочыя заклікалі іх памагчы разграміць контррэволюцыю ў горадзе.

Адкрыта гаражы верфі, адкуль выведзена грузавыя машыны. Пастаўлена кулямёты і гайда ў горад.

Мартынюк ізноў з групай матросаў і рабочых пехатою, браў удзел у баях супраць белагвардзейскіх атрадаў

А гэтым часам над «Аўрорай» палымнеў чырвоны сцяг рэволюцыі.

БАЧЫУ ЛЕНІНА

Першая мая сустрэча з Леніным, — кажа Мартынюк — мела месца на Фінляндскім вакзале. Мы тады яго ахоўвалі Другі раз сустрэў Ільіча на Пуцілаўскім заводзе Быў тады май 1917 года Я вельмі добра бачыў і чуў, калі выступаў ён перад пуцілаўцамі.

Вось так і здаецца цяпер яго бачу жывога на трыбуне. Прада мною ён заўсёды жывы, з паднесенай рукою, заклікаючы будаваць шчаслівае, вольнае жыццё. Гэткім ён мне запамятаўся на ўсё жыццё. Бачыў яшчэ Леніна ў Смольным, як ён сардэчна размаўляў з простым чырвонаармейцам

СІГНАЛ «АУРОРЫ»

Часовы ўрад імкнуўся запалохаць матросаў, думаў гэткім спосабам прымусіць іх пакінуць Пецербург. Але гэта не павязло Урэшце выдаў ён прыказ разлучыць масты на Неве.

(Працяг на стар. 4)

Валодзі Дарашкевічу 17 год. У мінулым годзе кончыў ён 7-класную школу і цяпер працуе на гаспадарцы, пры маці. Бацьку Валодзі замардавалі немцы. У вольны час Валодзя піша вершы.

АБ ЧЫМ ЛЕС ГАМОНІЦЬ

Аб чым лес гамоніць, то ніхто не знае,
Цяжкія змаганні людзей спамінае.

Вяковыя сосны спусціўшы галовы
Гамоняць абняўшысь пра бой той суровы.

Марыліся людзі і слаблі на сілах,
Вяковыя сосны шумяць аб магілах.

Геройскія людзі акружаны дротам,
Закатаваныя мерлі пакотам.

Людзей мардавалі праклятыя каты,
Пакуль не прагналі іх нашы салдаты.

Фашыст безлітосны уцякаў без аглядкі,
Пакінуўшы цэлую зброю й манаткі.

Адпомста фашысту нясласся па свеце,
Вяздзе праняслася пабеда, як вецер.

ЛЮБЛЮ

Люблю свой край, палі, сады,
І рэкі гонкіе, і лес,
Як праз кашлаты дуб стары
Трапешча сонца ў гары.

Люблю я вецер, хмары, дождж,
З маланкай буру я люблю,
Люблю ў лужыцы глядзець,
Як хвалі паўзуць па вадзе.

УЛАДЗІМІР ДАРАШКЕВІЧ
Меляшкі
Беластоцкі павет

ЛЮДВІК КАНДРАТОВІЧ

(17.09.1823 — 15.09.1862)

Liro ty moja śpiewna, z czarodziejskiego drewna!
Ludzie łzami mię poją!
Tyś dla mnie ulgą Bożą, a gdy mnie w grób położą,
Ty będziesz chlubą moją.
Ej, rozgłośnie, rozgłośnie twoje echo urośnie!
Zolbrzymieją me słowa.
Pójdą z kraju do kraju, do samego Dunaju,
Do samego Kijowa".
(„Lirnik wioskowy", 1852 r.)

Постаць выдатнейшага польскага паэта-дэмакрата, прыяцеля Дуніна-Марцінкевіча — Людвіка Кандратовіча (Уладыслава Сыракомлі) — прыгажэйшы ў гісторыі прыклад сяброўскіх узаемаадносін паміж польскімі і беларускімі паэтамі мінулага стагоддзя, прыклад супольнай барацьбы за разняволенне з-пад соцыяльнага і нацыянальнага прыгнёту польскага і беларускага народаў. Кандратовіч належыць да тае групы польскіх прагрэсіўных паэтаў і празаікаў, якія нарадзіліся і выраслі на беларускай зямлі, як Міцкевіч, Ожэшко. Буйны паэтыцкі талент Кандратовіча вырас на беларускай глебе і ўвабраў у сябе багацце беларускай народнай творчасці, паданяў і легенд з гераічнага мінулага беларускай зямлі, каб кожным перадаць іх матывы і думкі ў таленавітай мастацкай форме сваіх твораў.

Нарадзіўся Людвік Кандратовіч 17 верасня 1823 г. у вёсцы Смолава на Бабруйшчыне ў сям'і абяднелага шляхціча. Бацька паэта амаль увесь свой век арандаваў зямлю, або малыя фальваркі, пераходзячы з месца на месца. У Смолаве і блізкім фальварку Яськавічы паэт правёў сваё дзяцінства Тут, сярод ураджайных палёў і старых беларускіх бароў ён навучыўся кахаць гэты край сумнай песні і ўбогіх хат. Блізка сышоўся з сялянамі-беларусамі, прагна слухаў іх песні, легенды і паданні. І потым, калі акончыў школу ў 1836 г. у Навагрудку (з пачатку вучыўся ў Несвіжы) і вярнуўся пад беларускую страху, быў у сталай сувязі з беларускай вёскай. Амаль 7 год жыў у бацькі, адначасова памагаючы яму ў гаспадарцы і вучачыся дома. Увесь час цікавіўся гісторыяй Беларусі, і калі ў 1842 годзе пачаў працаваць у кіраўніцтве маёнткамі князя Радзівілла, дзе яму загадалі спісаць старадаўнія акты і дакументы Капыльскага замка, ён яшчэ больш падрабязна пазнаёміўся з мінулым радзімых старон.

Навеяныя з гісторыі Беларусі факты, так багатыя гераізмам будуць потым гучаць ва ўсёй творчасці паэта. Паэт будзе імі ганарыцца і ў трудную мінуту жыцця звяртаецца да іх:

«Дзе ты, роднай зямлі мінуўшчына святая,
І волаты твае; святыняў дым дзе стаяў,
І песні смелых лірнікаў, пушч тваіх сыноў?...»
(«Маргер», пераклад — Г. М.)

Пісаць Кандратовіч пачаў у 15-цігадовым узросце. Яго раннія апавяданні і вершы поўны паэтычнага агня і любві да народа.

Кандратовіч цікавіўся не толькі мінулым Беларусі, дэмакратызм яго паэзіі і блізкасць да беларускага сялянства вызначаецца ідэйным напрамкам, рэалізмам і народнасцю яго творчасці. Ужо ранні яго твор «Ямшчык» («Почтылён», 1844 г.) гаворыць аб тым, што паэт галоўным героем сваёй творчасці ставіць простага чалавека. Трагедыя звыклага пачтара — вось тэма твора Кандратовіча. Цудоўны гэты верш абыйшоў амаль усю славяншчыну. Перакладзены на рускую мову стаў народнай песняй, якую пяюць і па сённяшні дзень. Беларускі пераклад Я. Лучыны.

А потым сум яго песні зліўся з сумам народных песень, а гумар і аптымізм з народным беларускім гумарам і аптымізмам Заняволены, прыгнечаны, беларускі народ у сваіх песнях выражаў імкненні да лепшае долі Гэты сум па «лепшай долі» характэрны ўсёй прагрэсіўнай беларускай дарэволюцыйнай паэзіі. Гэты-ж матыў мы знаходзім і ў Кандратовіча.

„W oczach gryzie, serce boli,
I zapłakać chce się
Pójdę szukać lepszej doli,
Wywoływać w lesie,
Hop! Hop!".
(„Wariant pieśni gminnej", 1850).

Мудрасць народная, якая перадавалася з пакалення ў пакаленне ў легендах народных і песнях знайшла свой водгук у паэта. Яго вершаваная «гутарка» «Горсць пшаніцы» («Гарсць пшэнна» 1856 г.), гэта народная легенда з петызмам апрацаваная вялікім паэтыцкім талентам. Беларускаму чытачу вядомая з перакладу Я. Лучыны.

Паэт жыва сачыў за абрадавай паэзіяй беларускага селяніна. Ён адчуваў прыгожасць народнай паэзіі, якая сапраўджала аратага і жнею ў іх штодзённай працы. Таму ён і апрацаваў беларускую жніўную песню, тонка перадаючы яе паэтычнасць («Песьнь жніўярска», 1852 г.).

(Працяг на стар. 6).

Застаўся на... вёсцы

— «Не на тое мяне бацька вучыў, каб я застаўся на вёсцы»..

Гэткія і падобныя ім аргументы вельмі часта чуем ад выпускнікоў сярэдніх, а нават... пачатковых школ.

Быццам-бы на вёсцы непатрэбны людзі вучоныя. Здаецца ім нашто? Боразны будуць лічыць ці што?

Янка Барташэвіч скончыў Вышэйшую школу сельскай гаспадаркі ў Варшаве (СГГВ).

Янка Барташэвіч з'яўляецца інжынерам сельскай гаспадаркі. Вельмі латва мог-бы знайсці сабе працу не толькі ў Саколцы, ці ў Беластоку, але нават у Варшаве. Усюды быў-бы прыдатны. Са сваімі веламі і вопытам мог-бы працаваць у школе. Калісь быў нават дырэктарам школы, але ўсёроўна вярнуўся ў свой родны Кундзін у Сакольскім павеце. Брат яго любуецца ў сельскагаспадарчых машынах, Янка — у гадоўлі і вырошчванні. А гэткі сімбіёз вельмі карысны.

Інж. Барташэвіча застаў я працуючага — скідаў з воза лён.

— Гаспадарыць трэба з алавіком у руках — кажа інж. Барташэвіч. Напрыклад у мяне з гектара было-б найбольш 25 цэнтнераў збожжа і 40 цэнтнераў саломы. За зярно атрымаў-бы 7.500 зл. за салому 4.000 Разам каля 11.000 зл. А за лён з гэтага самага гектара я вазьму не менш 21.000 зл. Штопраўда работы пры ільне крыху больш, але 10.000 грошай ніхто дарма не дасць, дык варта й папклапаціцца Далей пераконвае мяне цыфрамі, што за насенне травы, пасеянай на плошчы аднаго гектара можна атрымаць 10.000 зл. больш чым за збожжа, сабранае з аднаго гектара, а за насенне буракоў цукровых з 1,25 га ўзяў 30.000 зл.

Каракулавы баран.

Трэба толькі добра ведаць, дзе, у якім месцы і якая расліна найлепш расце. І дзеля таго ў інж. Барташэвіча на адным палетку расце аж 12 гатункаў бульбы. «Эбро», «Флора», «Рубін», «Грамадскія», «Парнасе», «Ольштынскія», «Леніно», «Кармазыны», «Ока», «Высакагорскія», «Кашалінскія» і «Піонер». Гледзячы на бульбянікі, пакуль што найлепшымі здаюцца «Флора» і «Леніно», невядома як будзе з бульбай у зямлі.

— Тое самае можна сказаць і пра жывёлу. Нашыя гаспадары настаўляюцца пераважна на гадоўлю коней (у нас многа балота), а пагарджаюць... авечкай. Але, пералічым. Конь праз 3 гады з'есць не менш чым 30 цэнтнераў аўса, які каштуе толькі сама, што конь — 11.000 зл. А дзе сена, салома, а сама гадоўля? Пры гэтым экспартуем коні заграніцу.

Замест коней інж. Барташэвіч гадуе 40 штук авечак, пераважна каракулавых. За каўнер з ягняці (яго не трэба доўга гадаваць) можна ўзяць 800 1.200 зл Авечка родзіць па дзве штукі і 2 разы ў год і яшчэ дасць каля 2 кг. воўны па 120 зл.

Доўгаваўністыя авечкі даюць 4—5 кг воўны па 150 зл., скура каштуе прыкладна 150 зл., а мяса? — мяса таксама прыдасца.

Далей — паказвае мне каровы, якія даюць па 20 літраў малака ўдзень. Затрымліваемся пры свінарніку. Тут ізноў тлумачыць мне, якую карысць дае гадоўля 100 — 120-ці кілаграмавых свіней, бо ў такім узросце на прырост 1 кг. трэба каля 4-ох кармовых адзінак, а пры 200 кілаграмавым, трэба 2 разы больш.

Інж. Барташэвіч вярнуўшыся на вёску даказаў, колькі карысці прыносіць гаспадарка. Цяпер суседзі бяруць з яго прыклад. У недалёкіх Паплаўцах мельяравана 200 га балот, будуць сеяць траву. Колькасць жывёлы павялічыцца ў тры разы.

Язэп Белаблоцкі аж 3 гектары зямлі ільном засеяў, а Станіслаў Палочка 2. Людзі пераконваюцца, што і з гаспадаркі можна мець даходы, толькі трэба ўмела гаспадарыць, а каб магчы ўмела гаспадарыць — трэба вучыцца.

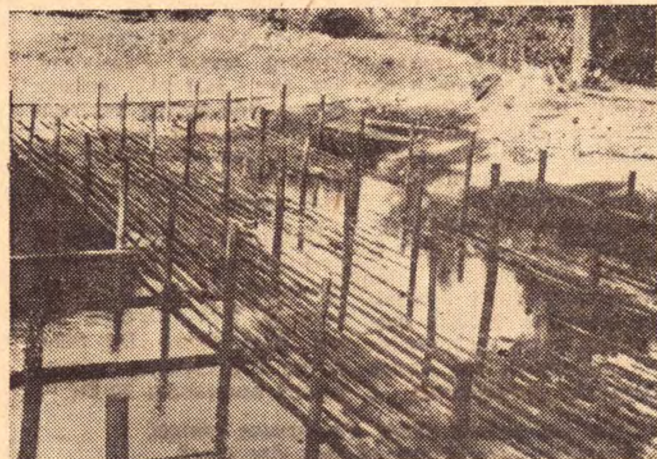
І дзеля таго, каб вучыць людзей і лепей жыць інж. Янка Барташэвіч застаўся на вёсцы.

І. Р.

Інж. Я. Барташэвіч паказвае свае доследныя палеткі з бульбай.

Фото — І. Р.

Тут будзе мачыць лён...

Тыневіцкія настаўнікі

Пачаўся новы школьны год. Вясёлыя, адпачыўшыя за канікулы дзеці з Тыневіч прышлі ў адрамантаваную школу і ахвотна ўзяліся за вучобу.

Шчыра, з пачуццём адказнасці за выхаванне дзяцей узяліся за сваю нялёгкую працу маладыя Тыневіцкія настаўнікі. Усе яны сапраўды маладыя.

Кіраўніком з'яўляецца Люба Якоўчык. Яна так молада выглядвае, што нават цяжка паверыць, што яна ўжо трэці год узначальвае сямікласную школу ў Тыневічах Вялікіх. Жадаем ім поспехаў у жыцці і працы.

Выканалі свае абавязкі

Грамада Кленікі планавыя пастаўкі збожжа за месяц жнівень выканала ў 120 працэнтах. Шмат гаспадароў ужо поўнасцю разлічыліся з дзяржавай. Напрыклад Вінцук Лук'янюк з вёскі Ляхі адвёз на прадажны пункт 401 кг збожжа, а Тарас Маліш з вёскі Істок — 582 кг.

У 100 працэнтах выканалі абавязкі Васіль і Мікола Кузыкі з Ляхаў, Анна Каліноўская і Васіль Карчэўскі з Кленік і многа іншых гаспадароў.

М. Х.

Бацька з сынам б'юцца за зямлю

Жыхары вёскі Койлы (Гайнаўскі павет) 3.9.57 г. мелі магчымасць бачыць бойку за зямлю. У Рыгора Шпількі ёсць двух сыноў. Адзін з іх Кузьма на службе ў Быдгошчы, другі Васіль, гаспадарыць разам з бацькам. Абодва сыны жанатыя. І вось прыязджае Кузьма дахаты і кажа: палову зямлі, якая прыпадае на маю долю я аддам у арэнду Рыгору Артэмюку. Бацька згадзіўся.

— Што-ж падумаў — маю двух сыноў, няхай і так будзе. Але другі сын, Васіль, не згадзіўся. І калі Артэмюк хацеў выйсці на поле, Васіль выступіў з пагрозамі. Тады бацька з сынам Кузьмою і арандатарам Артэмюкам сталі каменьмі гнаць Васіля з поля. Васіль уцякаў, схапіў касу і пачаў гнацца за сваімі працаўнікамі, а пасля схапіў камень і моцна ўдарыў Артэмюка.

М. Х

Нядбайнасць

Яшчэ летам, на спецыяльнай нарадзе з кіраўніцтвам «Дома кнігі» у Беластоку, было сказана, што «Дом кнігі» нават ГС-аўскія магазіны забяспечыць у падручнікі, між іншым ў беларускія падручнікі, бо разыходзіцца пра тое, каб масу беларускіх падручнікаў, якія ляжаць на складзе ў Беластоку, прадаць.

Але «Дом кнігі» не зрабіў так, як казаў. Прыйшоў новы школьны год, а беларускіх падручнікаў не было не толькі ў ГС-аўскіх магазінах, але не было іх і ў павятовых кнігарнях. Нядбайнасць гэтая не прайшла бяследна, але позна аб гэтым гаварыць. Трэба сказаць толькі адно: і цяпер яшчэ не ўсе вельмі патрэбныя падручнікі ёсць у павятовых кнігарнях. Напрыклад у Бельску няма «Буквара» для І-га класа, чытанкі «Беларускае слова» для IV -га кл.

А ёсць гэтыя падручнікі ў Беластоку. Да ГС-аў аднак і дагэтуль не «даехалі» ніякія падручнікі і загадчыкі з настаўнікамі на вёсках у вялікім клапоце, як забяспечыць школы ў падручнікі.

Чаму ў Семятычах бракуе хлеба

У Семятычах цяжка купіць хлеба. Праўда ёсць механічная пякарня, але справа ў тым, што яна не атрымоўвае дастатковай колькасці мукі.

Чаму? — Ці-ж у нас нехапае збожжа?

І не толькі хлеба бракуе ў Семятычах. Некалькі грамаў каўбасы або мяса нават са свечкай не знойдзеш, а аб масле людзі зусім ужо забылі.

Жыхары Семятыч дамагаюцца высніць прычыну дрэннага забеспячэння ў прадукты.

І. Р.

Распаўся сельскагаспадарчы кааператыў

Сельскагаспадарчы кааператыў у Чыжах (Гайнаўскі павет) быў адным з мацнейшых эканамічн і арганізацыйна кааператываў у Беластоцкім ваяводстве. Не распаўся ён у мінулым годзе. Члены яго адбівалі тады атакі ўсіх ворагаў калектыўнай гаспадаркі. Аднак сільны кулацкі антыкааператыўны націск і настрой цэлай аколіцы пахіснуў стойкасць і гарт кааператыўшчыкаў. Фіналам многалікіх сварак было тое, што тры тыдні таму назад кааператыўшчыкі гадзяліліся сваім дабыткам і перасталі калектыўна працаваць.

Такім чынам, распаўся адзін з самых перадавых, і самых заможных кааператываў Беластоцкага ваяводства. Былыя члены кааператыва сталі аднаасобнікамі, значыць, зрабілі вялізны крок назад да горшага жыцця. Дзе-як-дзе, але ў Чыжах былыя кааператыўшчыкі жылі лягчэй, культурней і заможней чым аднаасобнікі.

М. Х.

Я адчуваю сябе вельмі шчаслівым, што падаў першы сігнальны снарад у гармату — кажа Якуб Мартынюк былы падафіцэр „Аўроры"

(Працяг са стар. 3).

Услед за тым большэвікі выдалі для «Аўроры» загад «недапусціць да здзяйснення намераў буржуазіі Матросы павінны цалкам заняць Няву.

Доўга не трэба было чакаць. Крэйсер быў гатовы на выкананне ўсіх загадаў Леніна. Ноччу з 23 на 24 кастрычніка, крэйсер «Аўрора» стаяў ужо каля Нікалаеўскага моста. Пляны Керанскага, разлучыць мост і ўмацаваць свае сілы на рацэ не здзейсніліся.

24 кастрычнік. Раніца Прабіла 8 гадзін Над ракою ўсё яшчэ стаяла густая імгла Увесь экіпаж чакаў у напружанні Я як гальванёр меў вельмі важнае заданне Паставіў пастарункі Трэба было падаваць снарады і цэль для артылерыстаў. Прайшоў дзень Змрок пачаў акутваць усё навокал. Раптам раздаўся баявы сігнал «Аўроры» Матросы папзаймалі пазіцыі пры гарматах і кулямётах Над бронеосцам стаяла цішыня. Матросы з нецярплівасцю і намаганнем узіраюцца праз цемру на вежу, каб угледзіць чырвоны агеньчык, які быў умоўным знакам, абазначаючым, што час дзейнічаць.

Крэйсер «Аўрора» меўся выстраліць пусты снарад, даючы сігнал, што распачынаецца вялікае наступленне Кастрычніцкай рэвалюцыі.

У дзевяць гадзін і сорак мінут на вежы паказалася чырвонае святло Пачуліся радасныя крыкі. «Агонь» — пачуўся кароткі прыказ Белышава.

Раздаўся гук шасціцалёвай гарматы «Аўрора» праз момант стаіць у святле. У гэты момант убачыў я ззяючыя твары Белышава і іншых Узіраліся ў бок Зімовага палаца Сігнал быў дадзены Падалі раз вострыя раз пустыя залпы снарадаў. Потым штурм і палац быў узяты Гняздо буржуазнай улады разбурана зусім Я адчуваў сябе шчаслівым — што падаваў першы сігнальны снарад Гэта-ж быў снарад, які абвясціў свету пачатак Кастрычніцкай рэвалюцыі.

ВЫБРАЛІ МЯНЕ СТАРШЫНЁЮ КАРАБЕЛЬНАГА КАМІТЭТА

— Памятаю як у 1918 г. ворагі ізноў намагаліся знішчыць «Аўрору» Аднойчы карыстаючыся няўважлівасцю вахтавога, на броненосец прабраўся незнаёмы, які падкажыў пакет у нутры якога знаходзілася міна.

На шчасце ў добры час угледзелі мы гэта Жыццё плыло звычайна Белышаў па прычыне слабога здароўя, падаў заяву аб звальненні На яго месца — старшыні карабельнага камітэта — назначана мяне Потым прыйшла дэмабілізацыя Крэйсер адстаўлены ў рамонт.

ПАЗДРАЎЛЕННЕ АД СОВЕЦКАГА ПАСОЛЬСТВА.

Пад канец нашай гутаркі я прачытаў яшчэ ліст ад совецкага пасольства ў Польшчы.

«Удзельніку Вялікай Кастрычніцкай соцыялістычнай рэволюцыі пасылаем пажаданні і ад усяго сэрца жадаем вам шчасця і доўгіх гадоў здароўя і поспехаў у працы і штодзённым жыцці»

САМАЕ ВЯЛІКАЕ ЖАДАННЕ

— Маім самым вялікім жаданнем, хоць перад смерцю наведаць яшчэ раз «Аўрору» — кажа Мартынюк.

— Няма сумнення ў тым, што здзейсняцца вашы жаданні — сказаў я Мартынюку.

Размову правёў
ЛАРЫС ШКІЦЮК

Дастойна ўшанаваць памяць Кастуся Каліноўскага

Надыходзяць вялікія ўгодкі нарадзін і смерці Кастуся Каліноўскага.

Уся яго дзейнасць, ад пачатку да канца служыла інтарэсам беларускага народу і таму імя Кастуся Каліноўскага, вялікага нашага рэвалюцыянера - дэмакрата дарагое кожнаму беларусу. Тым больш дарагі ён нам, беларусам — жыхарам Беластоцкай зямлі, дзе правёў ён свае маладыя годы і пачаткі грамадска - палітычнай дзейнасці.

Кожны культурны народ ушаноўвае памяць сваіх лепшых сыноў. Робяць гэта палякі, робяць гэта і іншыя народы. Ці можам мы, беларусы не памятаць аб сваім героі і не ўшанаваць яго памяці? Хіба не!

У сучасны момант ходзяць чуткі аб тым, што Галоўнае Праўленне БГ-КТ выступіла да дзяржаўных устаноў з просьбай пабудавання помніка Кастусю Каліноўскаму

Ініцыятыва вельмі цэнная, я аднак выражаючы свае собскія погляды адношуся да гэтай справы з песімізмам. Не таму, што не веру ў добрыя адносіны нашых дзяржаўных устаноў да беларускай справы ў Польшчы, а перш за ўсё таму, што наша дзяржава знаходзіцца ў цяжкіх эканамічных абставінах. Думаю, што прыдзе яна заўсёды нам з помачу, калі мы, беларусы ўложым свой уклад у гэту справу. Ініцыятыва павінна выйсці ад нас не толькі ў слове, але і ў дзейнасці. Выражаючы гэты погляд, высоўваю пад адрасам ГП БГ-КТ наступную прапанову:

1. Паклікаць з актыўных дзеячоў Беларускага грамадска - культурнага таварыства камітэт абходу 125-гадавіны нарадзін і сотай гадавіны з дня смерці Кастуся Каліноўскага.

2. Змабілізаваць усю беларускую інтэлігенцыю да гэтай справы. Адносна працы вышэй прапанаванага камітэта лічу патрэбным:

1. Утварыць спецыяльны фонд на пабудову ў Беластоку помніка Кастусю Каліноўскаму.

2. Выступіць да беластоцкай Ваяводскай рады з просьбай выдзялення адпаведнай плошчы пад гэтую пабудову.

3. У рамах існуючага Выдавецкага фонда пачаць працу над выданнем збору пісьмовай дзейнасці Кастуся Каліноўскага.

4. Аб'явіць конкурс на навуковую працу на беларускай мове аб Кастусю Каліноўскім.

Можа некаторыя чытачы скажуць, што гэта задача не на нашы сілы. Далуць прыклад нездавальняючай зборкі на існуючы Выдавецкі фонд. Адносна праходзячай зборкі складчын на Выдавецкі фонд і яе паспяховасці можна сказаць наступнае: у гэтым наша віна. Праца, якую мы пачалі не была адпаведна сарганізавана, і таму яна знаходзіцца ў стадыі далейшага разгортвання. Нам перш за ўсё трэба верыць у сілы беларускага народа, у яго ахвярнасць. Ахвяроўваў ён не раз найдаражэйшае што мае, — сваю кроў, сваё жыццё і цяпер, калі трэба будзе ахвяроўваць свае матэрыяльныя сродкі — не адмовіцца ад гэтага. Беларускім дзеячам жадаю верыць у свае сілы і паставіць на высокім арганізацыйным узроўню гэтую справу. У такіх абставінах наша ініцыятыва напэўна будзе падтрымана і ўстановамі і нашай дзяржавай.

ФР. БЕРНІКОВІЧ

Ужо ад некалькі месяцаў жыхары Семятыч могуць глядзець тэлевізійныя перадачы з Варшаўскага тэлевізійнага цэнтра.

На здымку: агульнаадукацыйны ліцэй, дзе заінсталявана першы тэлевізар.

Залатыя медалі беларускіх лёгкаатлетаў

У Маскве, закончыліся спаборніцтвы мацнейшых лёгкаатлетаў краіны.

Як выступілі на першынстве беларускія лёгкаатлеты?

Чатыры спартсмены заваявалі залатыя медалі чэмпіёнаў краіны. Гэта — Марыя Іткіна, якая выйграла бег на 200 метраў, і Елізавета Ермалаева, якая закончыла бег на 800 метраў з часам 2 мінуты 5,6 секунды—новы рэкорд БССР. Гэта — лепшы вынік у свеце на такую дыстанцыю ў бягучым сезоне.

Званне чэмпіёна СССР па кіданню молата захаваў Міхаіл Крываносаў. Уладзімір Булатаў у скачках з шастом пераадолеў планку на вышыні 4 метры 50 сантыметраў і паўтарыў рэкорд СССР. Булатаў стаў чэмпіёнам краіны.

Беларускі бар'ерыст Анатоль Юлін заняў другое месца ў бегу на 200 метраў з бар'ерамі і трэцяе — у бегу на 400 метраў з бар'ерамі і атрымаў два жэтоны — сярэбраны і бронзавы.

Яўгеній Сакалоў заняў другое месца ў бегу на 1.500 метраў і заваяваў сярэбраны жэтон.

Каманднае першынство заваявалі спартсмены Масквы. Каманда Беларусі заняла пятае месца.

Помнік Алаізе Цётцы

Працоўныя Гродзеншчыны свята ўшаноўваюць памяць сваёй зямлячкі, выдатнай беларускай паэтэсы Алаізы Цёткі (Пашкевіч). Яе імем названы Астрынская сярэдняя школа і Гродзенскае культасветвучылішча.

На днях ў гарадскім пасёлку Астрына адбылося адкрыццё помніка паэтэсы.

Хто вінаваты

Амаль на кожным кроку, штодзень бачым беспарадкі, сустракаемся з бяздушнымі і абыякавымі адносінамі да чалавечых спраў. Хачу гэта паказаць на прыкладзе Аддзела асветы ў Бельску, як яго кіраўнік грам. Баярчук абыякава адносіцца да спраў вясковых школ.

У Бельскім павеце ёсць дзве вёскі адлеглыя далёка ад сябе, гэта Сасіны і Снежкі.

У Снежках ёсць Грамадская рада, а ў Сасінах школа, якую своечасова перанесена тут са Снежак. Пакуль што дзеці акалічных вёсак ходзяць у школу ў Сасіны, але дзеля таго, што селянін у якога дагэтуль змяшчалася школа запатрабаваў надта вялікую плату за будынак — Прэзідыум ГРН бяручы да гэтага пад увагу адлегласць другіх вёсак і іншыя абставіны, вырашыў, што найлепш будзе перанесці школу ізноў у Снежкі. Трэба было толькі, каб Аддзел асветы згадзіўся. Паслана туды ліст.

Кіраўнік Аддзела асветы, грам. Баярчук выразіў пісьмовую згоду, пры тым дадаў, каб забяспечыць школу апалам і г. д. Падобны ліст (18 жніўня 1957 г.) выслаў яшчэ Прэзідыум ПРН у Бельску. Старшыня Прэзідыума ГРН у Снежках падшукаў на школу 4 пакоі, адрамантавана іх, забяспечана апалам, настаўніцы сталі шукаць сабе кватэры ў Снежках.

Прыйшоў 1 верасень, а разам з ім і трагедыя. Калі Старшыня ГРН заехаў з фурманкамі па школьныя парты і іншыя прылады — каля школы сабраўся натоўп жанчын і прагналі яны старшыню разам з гэтымі фурманкамі, катэгарычна заяўляючы, што ніколі не дапусцяць, каб забраць ім школу.

Жанчыны Сасін пазачынялі дзверы школы і нікога не ўпускаюць, нават настаўніц вызываюць ад усялякіх і клянуць на чым свет стаіць. Жанчыны звярнуліся да Аддзела асветы ў выніку чаго кіраўнік Баярчук ізноў адазваўся лістам і загадаў каб як найхутчэй распачаць навуку ў Сасінах. А тут і вышла закаклюка. Настаўніцы, якіх людзі ад розных павызывалі, закідаючы, што яны былі ініцыятарамі перанясення школы, нават не паказваюцца ў Сасінах.

Жанчыны, няўпэўнены, у тым, ці школа будзе пераведзена, ці застанецца, пастаянна пільнуюць яе. ГРН стаіць на становішчы, каб зрабіць школу ў Снежках (у чым мае рацыю), бо палажэнне Снежак і ўмовы, якія там ёсць выгаднейшыя для ўсіх вёсак.

Прайшоў ужо тыдзень, а дзеці Сасінаў і Снежак не распачалі заняткаў. Хто вінаваты? Толькі і выключна кіраўнік Аддзела асветы ў Бельску - Палляскім грам. Баярчук, які штораз то мяняе свае пастановы выклікаючы непаразуменне сярод насельніцтва, падрываючы аўтарытэт Прэзідыума ГРН і настаўніцам Снежак.

Трэба разгледзіць гэтыя справы і завесці парадак у Сасінах і Снежках.

А. О.

Змаганне за беларускую школу 2)

Змаганне за беларускую школу ў першых гадах існавання Рэчпаспалітай

Пасля заключэння рыскага трактату, які легалізуе прылучэнне Заходняй Беларусі да Польшчы, беларусы знайшліся ў становішчы каланіяльнага народу. Улады буржуазна - абшарніцкай Польшчы прыпускаюць генеральны штурм на беларускі рух, асабліва на беларускае школьніцтва, якое ліквідуецца амаль што поўнасцю. Закрываюцца семінарыі ў Свіслачы, гімназіі ў Будславе, Гарадку (каля Вялейкі), Несвіжы і сотні пачатковых школ. Тыя школы, асабліва гімназіі, якія яшчэ існавалі, знаходзіліся ў вельмі цяжкіх умовах. Ім не прызнавалі дзяржаўных праваў. Абсальвенты гэтых гімназіяў не мелі права паступаць на універсітэты. Яны існавалі як гімназіі пераважна з ахвярнасці беларускага грамадства.

Пачатковыя школы, каторыя далей існавалі былі пастунова паланізаваныя і памалу пераставалі быць беларускімі.

Але беларускія працоўныя масы ўзмагалі барацьбу супроць здзекаў і бяспраўя.

На закрыццё беларускіх школ сяляне адказалі бойкатам польскіх школ. Так было ў многіх вёсках Валожынскага, Юрацішскага, Вялейскага і іншых паветаў. Некаторыя польскія школы ўтвораныя на месца беларускіх, змушаны былі спыніць заняткі, бо не было каго вучыць. Прыкладам у вёсцы Гародзькі, дзе хадзіла ў беларускую школу 70 дзяцей — у польскую пайшло толькі 5, а ў вёсцы Мароські, Вілейскага павета — прыходзіла 2—3 вучняў.

Сяляне на сходах падымаюць пастановы аб арганізацыі беларускіх школ і пасылаюць дэлегатаў да школьных інспектараў і павятовых старастаў.

З гэтай барацьбой не маглі не лічыцца буржуазна - абшарніцкія кругі, якіх панаванне не было яшчэ дастаткова прочным. Магутная барацьба польскіх рабочых і сялян пагражала панаванню эксплуатататараў, якія налажылі ярмо не толькі на беларускі, але і на польскі працоўны народ.

Пагэтаму ўлады не выказвалі яўна, што яны забараняюць адкрываць беларускія школы. Яны, дзе гэта магчыма, стараліся маскавацца «легальнасцю».

З мэтай ліквідацыі беларускай школы часта навучанне некаторых прадметаў праводзілася на польскай мове. Павялічваючы паступова колькасць прадметаў выкладаных па-польску, памалу пераўтваралі школу ў польскую.

Закрыццё беларускай школы, або адмову дазволу на адкрыццё яе ўрадавыя кругі тлумачылі адсутнасцю адпаведнага памяшкання, санітарнымі ўмовамі, нястачай настаўнікаў, або адсутнасцю закону, які-б рэгуліраваў справу беларускага школьніцтва.

Праўда, школьныя памяшканні не заўсёды адказвалі элементарным патрабаванням, якія ставяцца школе. Але часта гэтыя самыя прымітыўныя памяшканні былі выкарыстаны пасля ліквідацыі беларускай школы — для школы польскай.

Праўда і тое, што не толькі адкрыццё, але і ліквідацыя беларускіх школ не была рэгуліравана законам, але гэтым улады вельмі не праймаліся і без труду знаходзілі прававыя падставы. В. С.

(Працяг будзе)

Ці ведаеце што...

...у цяперашні час у Беларусі вучыцца ў школах на 10 тысяч насельніцтва 1.631 вучань. А вось у Англіі на 10 тысяч насельніцтва вучыцца 1.524, ва Францыі — 1.441, у Італіі — 1.088 вучняў. Лік настаўнікаў цяпер у параўнанні з 1940 годам у рэспубліцы павялічыўся больш чым у два з палавінай разы, а ў параўнанні з дарэвалюцыйным часам — больш чым у дзесяць разоў.

ЛЮДВІК КАНДРАТОВІЧ

(Працяг са стар. 3)

Сам паэт у сваім прыватным жыцці ніколі не выбіўся ў арыстакратычныя вярхі тадышняй «грамадскасці» ды і не імкнуўся да гэтага.

Ён марыў застацца звычайным «лірнікам вясковым». Невыпадкова таму і не любіла яго мясцовая арыстакратыя, з паклонніцтва яе перад усім замежным так рэзка смяяўся паэт. Іменна гэтае дэмакратычнае і патрыятычнае становішча Кандратовіча зблізіла яго з Дунінам - Марцінкевічам. Аднойчы Дунін - Марцінкевіч прымаў у сябе Кандратовіча і прачытаў месца са свайго «Гапона», прысвечанае кампазітару Станіславу Манюшцы, скрыпачу Кацкаму і паэту Людвіку Кандратовічу.

«Засвяцілі тры звёздачкі ў пару нашу шчасліву!
Заляцелі тры сокалы дый на нашу ніву!»

І адносна самога Кандратовіча:

«Другі дудар як запяе пад дудку сваячу,
Вось і добры пан заплача — і я з ім заплачу:
З губ сыпець ён славечка, як краскі прыгожы,
Рубіць пярцом, як тапарцом, праўду на свет божы,
Чаму-ж губцы яго песні быццам салавейкі
Бо ўсё пад свойску дудку, усё з роднай зямелькі».

Тут-жа, «за ўрачыстым сталом» Кандратовіч прачытаў не менш шчыры адказ:

«Шчаслівы той, каго любой братоў акружыць блізка,
Вось так, як я, прыязню шчырай Вашай сёння ў Мінску.
Я цаню хвіліны гэтыя, паверце!
За нізку вершаў маю столькі братніх сэрцаў.
Я бяру абавязак, браты, перад Вамі
На вялікую дружбу і працу між намі.
Ох, каб дай-бы мне час гэты ў песнях адзначыць,
Шчырым словам і чынам братам адудзячыць.
Сёння тут, за сталом, і Наум мой харошы,
Сэрца-ж маё ледзь толькі расчуліцца можа,
Песня здольна мая ледзь на ноты слабыя:
Хай жыве родны Мінск наш, браты дарагія».

І не дзіўна тады, што Кандратовіч не цураўся беларускай мовы, як не цураўся яе Дунін - Марцінкевіч. Яны разам ацанілі яе высокую вартасць, яе права да таго, каб на ёй ствараліся вялікія мастацкія творы, дзе галоўным героям будзе выкляты ў салонах арыстакратаў мужык. І не толькі, Кандратовіч расцэньваў паноў і панскія багацці з народнага пункту гледжання. «Цэлыя гоні пшаніц і жытаў ураджай свой склалі на кветку (лыямант, — Г. М.), што цвіце ў валасах яспавяльможнай пані», гнеўна гаворыць паэт («Дні году»).

Пры апісанні залатой панскай чаркі з віном ён кажа: «Сваёю цаною ён бедных хлебам увесь год пракарміўбы» («Дэмбарог»). Але гэта не толькі пасіўнае назіранне як паны марнуюць народнае багацце і красу радзімай прыроды («Нёман! хутка нахлынуць да тваіх бродаў гіблыя славянам тэўтоны, заарэндуюць твае прыгожыя берагі; дубы і сосны агаляць з іх вянкоў, пацягнуць зыскі з гарэлак і мёдаў»..., «Да Нёмана» 1858 г.), распрадаюць яго чужынцам У вершы «Замак» паэт прарочыць такую будучыню панам і іх багаццю: «Яшчэ гербы, партрэты і пісуляк кучы сцеражэ, як святыню... Божа! гэта святыня спарахнее, як слова без зместу, расліна без расы». Вось, як акрэсліў Дунін - Марцінкевіч месца паэзіі Кандратовіча: «Але не здзіўляйся, што модныя салоны абыякавыя да твайго прачуленага слова, — для іх мілейшыя чужыны плёны, французскія раманы — вось чытання ўзоры. А ліра твая будзіць у іх смех пагарды, бо яна для чэлядзі, для стрэх саламяных. (Хлопаты літарацкія. Да Уладыслава Сыракомлі»).

Кандратовіч яшчэ больш імкнуўся наблізіцца да беларускага сялянства, хацеў, каб сапраўды яго творы «вясковага лірніка», трапілі пад кожную сялянскую страху, а мова беларуская стала мовай, на якой ствараюцца мастацкія творы. Вось таму ў 1848 г. ён прыступіў да напісання лібрэта беларускай оперы для кампазітара Лапатынскага Да нас дайшоў невялікі ўрывак гэтага лібрэта. Але і ў ім мы бачым вялікія сімпатыі паэта да рэвалюцыі 1848 г. у Еўропе, да «вясны народаў», якая скалыхнула не адзін царскі трон у Еўропе.

«Заходзіць сонца пагодняга лета
І веіць вецер з Заходніх небёс.
Здароў будзь вецер з далёкага света!
Добрыя-ж весці ты да нас прынёс.
Здаровыя-ж будзьце! ой, добрыя весці!
Там на Заходзе праліваецца кроў,
Б'юцца для славы, свабоды і чэсці
І робяць вольных людзей з мужыкоў.
Гудзяць вясёла і песні, і танцы,
У добрым жніве на шчаслівы год;
Годзе-ж вам, годзе, царыкі-паганцы,
Таптаць з балотам хрышчоны народ.
Годзе-ж вам, годзе— у яснай карэце,
Годзе, чыноўнікі, ездзіць у двор!
Годзе вам, годзе, мужыцкія дзеці
З хаткі астатні браць на пабор...»

Паэт хацеў сваімі творамі, ужо на беларускай мове, разбудзіць беларускае сялянства на барацьбу супраць «царыкаў» — паганцаў, каб яно, беларускае сялянства далучылася да змагання народаў у Еўропе і зрабіла «вольных людзей з мужыкоў».

Былі і другія беларускія вершы, напісаныя Кандратовічам, але, нажаль, яны або не захаваліся, або па сённяшні дзень не апублікаваны.

Аб прагрэсіўным ідэйным напрамку Кандратовіча сведчыць факт, што ён перакладаў на польскую мову з твораў Пушкіна самыя выдатныя, рэвалюцыйныя вершы, як «Вязень» («Узнік»), Лермантава урывак з «Мцыры», Некрасава «Па Волзе», з украінскага Шэўчэнкі як: «Думкі», «Кацярына», «Іван Падкова», «Наймітка» і другія.

Такім чынам, Кандратовіч апрача твораў на беларускія тэмы, займаўся папулярызаваннем і зазнаямленнем польскага чытача з самымі выдатнымі творамі рускай і украінскай паэзіі. Беларускія песні, якія так майстэрска апрацаваў Кандратовіч як «Жніўная песня» («Pieśń żniwiarska»), «Зязюля» («Zozula»), «Сасна» («Sosna») і другія жыва ўвайшлі да польскай літаратуры.

Вялікі мастацкі талент Кандратовіча і дэмакратычны напрамак яго паэзіі не мог не адбіцца на гісторыі беларускай прагрэсіўнай грамадскай думкі і літаратуры. Пад яго ўздзеяннем знаходзіўся Янка Лучына, які не толькі перакладаў творы Кандратовіча, як: «Бусел» («Bocian»), «Ямшчык» (Pocztylion»), «Надта салодкія думкі», (Słodycz marzeń»), «Горсць пшаніцы» («Garść pszenna»), але матывы «Лірніка вяскогава» знаходзім і ў яго арыгінальных вершах.

Матывы і ідэі паэзіі Кандратовіча былі вельмі блізкімі і Янку Купалу. Вялікі беларускі песняр з пашанай ставіўся да паэзіі Кандратовіча і многа пераклаў як: «Доля» («Dola»), «Груган» («Kruk»), «На Палессі», «Каралі» і др

Як высока цаніў Янка Купала Людвіка Кандратовіча — «Лірніка вясковага» — сведчыць яго верш, які Купала напісаў у дзень пяцідзесяцігоддзя з дня смерці Кандратовіча, у 1912 г.

«А той зорцы, што некалі з добраю верай
Над зямелькай яснела і збегла.
Аб музыцы, што лірай сваёй чарадзейскай
Мне ў душы светач выклікаў новы,
Каб жыла, хоць на час, красой-кветкай пралескаў,
Як жыве вечна Лірнік вясковы...»

Гаворачы аб народнасці паэзіі Кандратовіча, аб водгуллі гэтай паэзіі сярод беларускага народа, Купала піша далей:

«На зялёным цвітучым лагу - сенажаці,
Гэт пад лесам, за вёскай бядачай
Песню-музыку сумную здаля чуваці:
Пастушок там на дудцы так плача.

Звоніць коскай касец, толькі водгалас льецца,
Сам як колас хістаецца ў полі...
На загоне жняя над снапочкамі гнецца;
Сонца іхняй дзівуецца долі.

Пастушок і касец той, і жнейка-дзяўчына,
Пахілійшы маркотна галовы.
Тую песню пяюць, што мінуўшай часінай
Ім аставіў іх Лірнік вясковы»...

І вызначае яго месца ў гісторыі:

«Час патрапіць усё пакрышыць, адалеці,
Путы нават змарнеюць у песні, —
Такі-ж будзе душа хоць адна жыць на свеце,
Будуць жыць і лірнікаў песні.

Будзе жыць! Будуць векі ісці за вякамі, —
Не забудуцца дум тваіх словы,
Як і слоў беларускіх, жывучы між намі,
Не забыўся ты, Лірнік вясковы»
(«Лірнік вясковы, Памяці У. Сыракомлі»)

Людвік Кандратовіч памёр у 1862 годзе, 15 верасня, у самым расквіце свайго паэтыцкага таленту. Аўтар шматлікіх паэмаў, як: „Margier, poemat z dziejów Litwy“, „Fragmenta o Filipie z konopi“, „Urodzony Jan Dęboróg“, „Zaścianek Podkowa“, „Grabarz“, „Kanonik Przemyski“, „Janko cmentarnik“ і др., а таксама пераклалаў з лацінскай мовы польскіх паэтаў, як Яніцкага, Каханоўскага, Кляновіча, Смогулецкага, Сарбеўскага і др. Памёр у беднасці, на прадмесці Вільні, якое называлася Папоўшчынай, дзе паэт пасяліўся ў 1857 г.

У верасні 1957 г. уся беларуская грамадскасць святкуе 134 гадавіну са дня нараджэння і 93 гадавіну са дня смерці вялікага польскага паэта - дэмакрата, шчырага прыяцеля беларускага народа — Людвіка Кандратовіча

М. ГАЙДУК

Куток гаспадыні

Як квасіць грыбы?

Каб заквасіць грыбы трэба мець соль, перац, бабковы лісток, і калі можна дастаць, то т. зв. ангельскае зеле.

Для квашэння надаюцца рыжыкі, баравікі, маслюкі, пліскі (лісічкі).

Найперш ачысціць грыбы, адрэзаць карэнні, папаласкаць, укінуць у кіпячую, пасоленую ваду і варыць 3 мінуты. Потым адцадзіць, астудзіць і ўкладаць у гліняных або драўляных пасудзінах, (галовамі ўверх) пасыпаючы соллю, даючы прыправы. Наверх пасыпаць соллю. Можна таксама і крыху цыбуляю перакладаць. Наверх накрыць чыстаю палатнянкаю, прыдушыць драўлянай крышкай або талеркай і паставіць у халодным месцы. Праз некалькі дзён выдзеліцца сок, які займе ўсю паверхню грыбой. Калі соку замала, даліць халоднай пераваранай з соллю вады.

Плесню, якая паўстане на грыбах, трэба знімаць. Квашаныя грыбы вельмі смачныя.

ЯК МАРЫНАВАЦЬ ГРЫБЫ

Марынаваць можна баравікі, рыжыкі, маслюкі, казлякі, апенькі, пліскі.

Чыстыя грыбы пакласці ў кіпячую ваду з соллю і цыбуляю (цыбулю даваць цэлую, або парэзаную напалову) і варыць пакуль памякчэюць. Потым адцадзіць, пакласці ў слоікі і заліць халодным пераваранымі з прыправамі (з перцам, з бабковым лістком, зеллем ангельскім) воцатам. Можна дадаць яшчэ малыя папараныя вадой цыбулькі або парэзаную моркву. Слоікі добра закрыць, абвязаць і перахоўваць у халодным месцы.

АЛЯКСАНДАР ОМІЛЬЯНОВІЧ

(Партызанская хроніка) (1)

Лінія нямецкага фронта праходзіла ў адлегласці некалькіх сот метраў. Калі часам ціхлі кулямёты і не рваліся снарады, у акопах хвілінай чуваць было, што робіцца там, па той бок.

Над зігзагамі двух варожых ліній акопаў, над драцянымі загародамі, над паласою нічыёй, парытай снарадамі і мінамі, стаяла панурая, поўная небяспек, асенняя ноч. Часамі аднекуль прарэзвалі цемнату ночы, скрыгатлівыя серыі кулямётаў. Узляталі ў гару ракеты і асляплялі сваім бляскам. Тады ў іх мігатлівым святле, зарысоўваліся на зямлі цені і мацней прыціскаліся да парытай зямлі разведчыкі Назіральнікі вытрашчалі вочы.

Фронт жыў сваім злавесным жыццём. Яго выкручастая лінія прарэзвала совецкую краіну, ад стромых берагоў халоднага Барэнцава мора аж па цёплыя цудоўныя пляжы Чорнага мора.

Валодзя перадаўшы свой пост пайшоў у зямлянку. Было ў ёй душна ад прамоклых шынеляў і густых клубоў тытунёвага дыму. Раз-по-раз у цемені зямлянкі загараліся агеньчыкі ад папяросаў. Некаторыя салдаты спалі, храплі, іншыя зноў ціха размаўлялі паміж сабою.

Валодзя абмацаў у кішэні кавалак згорнутай газеты, настрасаў крыху тытуню, скруціў папяросу і прыкурыўшы ад суседа з роскашу зацягнуўся. Недзе ў бяздонні чорнага неба праляцела па-над акопамі эскадрылля бамбардыроўшчыкаў. Затраскацела супраціўпаветраная артылерыя. Валодзя задумаўся. Ваяваў ужо другі год. Прыпомніў сабе асобныя этапы вайны. Чэрвень 1941 года — адступленне з Беласточчыны, пасля Мінск, Гомель, закладка мін на подступах да Масквы і баі на смерць і жыццё. Усё выразна бачыў перад вачыма. Як жыве сям'я ў далёкай Бельшчыне? А ці жывуць? Ці не загінулі ў час фронта? Смутна ставалася на душы ад такіх думак. Колькі-ж яшчэ працягнецца гэтая праклятая вайна? Загасіў пальцамі абкурак. Дзесьці ізноў затраскатаў кулямёт.

Нечакана ўсхвалявала яго ўпартая, неспакойная думка. Намагаўся пазбыць яе — здавалася нерэальнай, далёкай Аднак усё і ўсё вярталася. — Няўжо гэта немажлівае? — думаў. Я тамтэйшы, добра ведаю Беласточчыну, ведаю з кім можна быць пэўным, хто не здрадзіць. Там ужо напэўна ёсць партызанскія атрады. Газеты, што часамі траплялі ў рукі, паведамлялі аб стратах, якія наносілі фашыстам партызаны.

З кожным днём усё больш пераконваўся ў рэальнасці гэтай думкі, цяжка было ўсядзець на мейсцы. Перад вачыма бачыў сябе, як заяўляецца ў штабе партызанскага руху ў Маскве, як прымаюць яго там...

Раптам хтосьці перашкодзіў яму, хтосьці пералезшы цераз спячых прысеўся побач.

— Мішка, гэта ты? — запытаў па-ціху Валодзя.

— Я, каб яе халера з гэтай пагодаю.

І тут з Мішкавых вуснаў пасыпалася моцная, непаўторная лаянка на пагоду, вайну, Гітлера і ўсё-усенькае на свеце.

— Сціхні, пабудзіш людзей — супакойваў Валодзя. Давай лепей закурым.

Валодзя павытрасаў рэшткі тытуню, знайшоў яшчэ кавалак газеты, скруцілі, закурылі. Мішка крыху павесялеў. Зналіся паміж сабою даўно і ў роце былі вядомыя, як самыя лепшыя сябры. Мішка паходзіў з недалёкай ад Бельшчыны Гродзеншчыны. Былі маладымі і разам трымаліся ад пачатку вайны.

— Ведаеш што, Мішка? — пачаў шаптаць Валодзька. — Не дае мне спакою адна думка і не магу сабе знайсці мейсца. Так... Паслухай: заўтра хачу заявіцца ў камандзіра роты і прасіць, каб адкамандзіравалі ў Маскву ў Беларускі Штаб партызанскага руху.

— Чаго там? — нездаволена ўмяшаўся Мішка.

— Не, ты паслухай! Хачу за фронт, там работы па вушы. Ходзяць партызанскія атрады, робяць узрывы, б'юць ворага не горш ніж мы тут, на фронце. Перакінуць мяне на парашуце, а там пачнецца работачка. Ну, як ты думаеш?

Мішка паволі дакончыў курыць, аб чымсьці думаў.

— Калі хочаш ісці да камандзіра роты? — спытаў Мішка.

— Заўтра.

— Пойдзем разам. Тут Мішка разгаварыўся, бы тая катарынка.

— Да чорта, сціхнеце там ці не! — хтось вылаяўся скрозь сон. — Разбурчэліся тут...

Сябры прыціхлі, шэптам дзяліліся сваімі сумненнямі — ці іх прымуць, ці будуць здольнымі?

Памалу здрамнулі. У сне ўрыўкі франтавога жыцця перапляталіся з нечым новым аб чым нядаўна размаўлялі і што ўжо ніяк не выходзіла з галавы.

(Працяг будзе)

Складчыны на Выдавецкі фонд

ПОУДНЕВЫ ВОСТРАЎ (САКОЛЬСКІ ПАВЕТ)

М. Куклік	5	зл
Ул. Парфенюк	2,50	зл
М. Курза	2,50	зл
Ул. Жамойда	10	зл.
Т. Путко	5	зл.
М. Хомчук	2	зл

ПАЧАТКОВАЯ ШКОЛА У ПЕРШКАХ

Г. Юрылюк	1	зл
М. Юзевовіч	2	зл
Я. Бандарук	2	зл
О. Паўлючук	10	зл.

ГУРТОК БГ-КТ У САННІКАХ

А. Завадзкі	2	зл
Ул. Каліш	3	зл.
А. Карновіч	2,10	зл.
Ул. Каліш	5	зл
В. Грыцук	5	зл.
Г. Даражко — Крушыняны	50	зл

Усяго на дзень 10.IX.1957 г. на рахунак Выдавецкага фонда ўплачана 14 182 зл і 39 гр.

Тапалянскі клуб

Аднойчы іду я праз Тапаляны, чую ў клубе іграюць. Зацікавіла гэта мяне і надумаў зайсці, паглядзець. Быў святочны дзень «Спаса». У гэты дзень тут штогод адбываецца фэст і ў царкве служыцца, і збіраецца многа моладзі.

Моладзь Тапалян на гэты дзень годзіць музыкантаў і арганізуе забаву. Так было і ў гэтым годзе. Музыканты ігралі, моладзь гуляла і спявала, але вось кінулася мне ў вочы недагледжанасць клуба, загадчыцай якога з'яўляецца Станіслава Максымовіч. На сценах плакаты і лозунгі яшчэ з мінулых гадоў, поўна пылу, электрычная лампачка стракатая, так забрудзілі яе мухі. На печцы, якая зімою так ахвярна агравала клуб, ляжыць горба запыленых газет, што цэлы балсн можна было-б накласці. Адны вокны крыху чысцейшыя, бо на іх моладзь чапляецца, каб пасля борздкіх танцаў крыху адпачыць і такім чынам выцірае пыл сваім адзеннем. Слухайце, грамадзянка Максымовіч!

Ці Ваш клуб не моглі быць такі чысты, дагледжаны, як іншыя вясковыя клубы?

«Колас»

Што такое школа?

Здабыванне ведаў — гэта важны момант у жыцці чалавека. Чалавек без асветы — то так, як без рук.

Цяпер, як ведаем, навука кожнаму абавязкова патрэбная. Мы павінны цешыцца з таго, што нам усім, не глядзячы на паходжанне і веравызнанне, вароты да асветы адчынены. Вялікі беларускі пісьменнік Янка Купала так піша ў сваім вершы п. з. «Мужык»

«Я мужык беларус,
Пан сахі і касы
Цёмен сам, белавус
Пядзі дзве валасы».

Мужык гэты, сам сябе называе «цёмным» дзеля таго толькі, што не мае навукі і потым ён сам гаворыць, што:

«Эх! каб цёмен не быў,
Чытаць кніжкі ўмеў
Я бы долю здабыў
Я бы песенькі пеў,
Я-б патрапіў сказаць,
Што і я чалавек
Што і мне гараваць
Надаела ўвесь век».

Дзеля таго, каб выпутацца з гэтай цемнаты трэба абавязкова пашырыць свае веды, трэба пасылаць у школу свае дзеткі. Толькі школа можа пазбавіць людзей гэтай цемнаты. Каб нарэшце пакончыць з усім тым, што за прачытаны або напісаны ліст прыходзілася плаціць вялікія грошы, трэба свайму маладому пакаленню ствараць умовы да навукі. Цяпер ужо сорамна быць такім чалавекам.

Школа — гэта не толькі асяроддзе, дзе здабываецца веды, гэта і такое асяроддзе, якое перавыхоўвае маладых людзей на адважных і здаровых грамадзян дзяржавы.

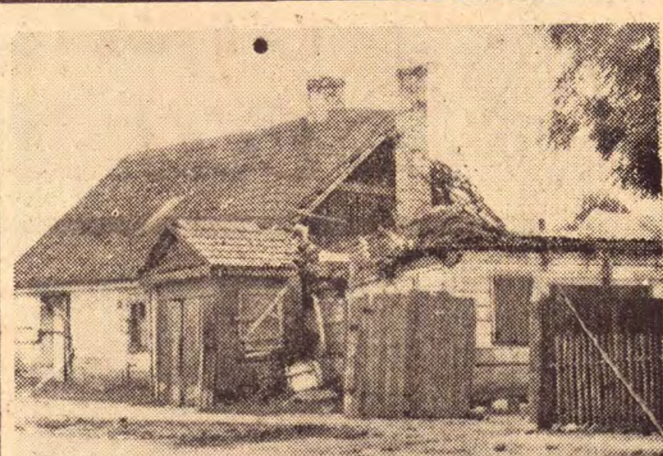
Яшчэ многія не разумеюць мэты школы і сваё дзіцё замест у школу — пасылаюць да пасення, або ўпіраюцца пры тым, што яно ўжо вялікае і абавязкова патрэбнае дома. Гэтакія выпадкі здараліся ў вёсках Махнатэ, Старакорнін, Старабаразова, Гайнаўскага павета; дзе такія бацькі як: Грушэўскі, Далінскі, Амельянюк, Трашчотка і многа іншых не паслалі сваіх дзяцей у школу і ў 1956/57 навучальным годзе без застанаўлення прарвалі ім навуку. Мне здаецца, што гэткія бацькі з'яўляюцца ворагамі сваіх дзяцей, яны сумную будучыню даюць сваім дзецям і самым сабе. Мае дарагія, трэба абавязкова пасылаць свае дзеткі ў школы, як гэта гаворыцца «куй жалеза, пакуль гарачае» так сама і гэтая навука, вучы брат, пакуль можна.

Але паслаць дзіця ў школу — гэта яшчэ не ўсё. Бацькі павінны цікавіцца ўчынкамі і паводзінамі сваіх дзяцей. Бацькі павінны цікавіцца, як іх дзеці адрабляюць хатнія ўрокі.

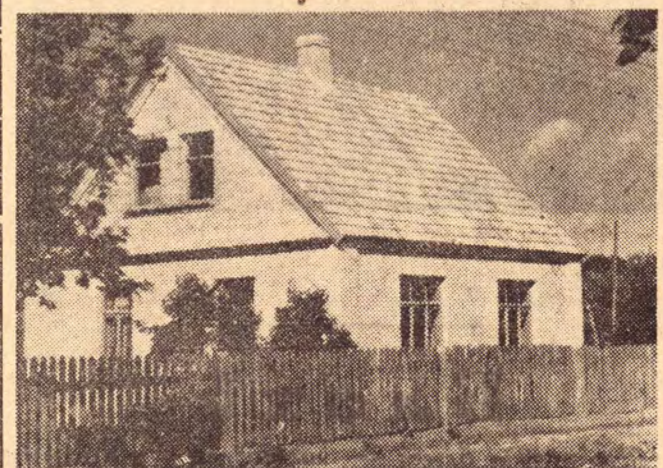
І цяпер, першага верасня, распачаўся новы школьны год. Нашым настаўнікам, а за тым і дзецям дадзена новыя, больш складаныя, праграмы навучання. І ў гэтым годзе няхай кожны з бацькоў добра прадумае і пашле сваю дачку ці сына ў школу. Няхай ужо не паўтараюцца гэткія выпадкі, што бацькі пакідаюць дзяцей у хаце, а калі настаўнік спытае чаму ваша дачка ці сын не ходзіць у школу, то бацька адказвае: «так і так панам не будзе, а на гаспадарцы і без навукі зможа працаваць».

Але такі-ж і на гаспадарцы і падчас працы на фабрыцы навука не пашкодзіць, яе-ж за плячыма насіць не трэба. Дарагія бацькі, няхай 1957/58 год будзе такім годам у якім ні аднаго вучня не забракне ў школе, і няхай у гэтым годзе скончацца горкія нараканні на настаўніка па той прычыне, што сын ці дачка не пераведзены ў наступны клас.

МІКОЛА ХІЛІМАНЮК
настаўнік

Не кожны ў Саколцы мае грошы на рамонт будынкаў.

...але Балеслаў Мадрэвіч — член Праўлення ГС у Саколцы пабудаваў сабе ўжо другі, гэтым разам мураваны дом. А на гэта трэба немала грошай

Фота — І. Р.

Свята ў Плёсках

Седзячы на пасбішчы, каровы пасучы, шле да цябе «Ніва» дзедка прывет летучы.

Дзедка табе вядомы. Ён піша, што ў нас, у Плёсках былі вясёлы дзень і ноч. Святкавалі прэстольнае свята нашай прыхадской царквы ў чэсць Прэабражэння.

Пачатак нашай царквы сягае напалеонаўскай вайны. У той час быў забіты і пахаваны камандзір Прэабражэнскага палка. На магіле паставілі маленькую часоўню ў выглядзе помніка. Яна разрасталася і цяпер маем прыхадскую царкву ў чэсць Прэабражэння. Святкаванні адбываюцца 19 жніўня.

Калі гэты дзень наступіў, сталі прыбываць людзі з усіх вёсак і мястэчак. Прыехалі ўсе, хто мае тут сваю радню, каб пабачыць адзін аднаго, пагутарыць, весела правесці час. Усё запоўнілася прыбыўшымі. А моладзі колькі было! Большая частка на веласіпедах. Уся царква запоўнілася людзьмі. Каля царквы прадавалі цукеркі і таму падобнае. Яшчэ далей гуляла моладзь. У кожнага харошы касцюм і гадзіннікі на руках блісцяць. І так дзень працягваецца.

Колькі моладзі ёсць, што і блізка не падыдзе да царквы і не пагляне на яе: Яны прыбылі, каб сябе паказаць і, прыдзе вечар, на забаве патанцаваць. Добра і такому на забаве быць, калі ўсё на месцы стаіць. Ён пагуляе, пасядзіць і ў размове весела час правядзе. А ёсць і такія, што каб толькі напіцца і розум згубіць, а потым пабіцца. Кепска быць такім. Лепей і гарэлкі не піць, а на забаве цвярозым быць. Тады будзеш ведаў, што на забаве быў і як забава праходзіла і другому можаш расказаць.

Але забава ў нас была добрая. Калі развіднела ўсе разышліся. Абышлося спакойна.

Дзедка Вядомы

Чытачы пытаюць — рэдакцыя адказвае

СЦЯПАН БОБРЫК:

— *Як маецца справа з былымі дзеячамі «Грамады», Тарашкевічам, Міхайлоўскім, Мятлою, Дварчанінам і інш.?*

РЭДАКЦЫЯ:

— Як нам вядома, адносныя савецкія органы пераглядзіўшы справы былых дзеячоў славутай палітычнай арганізацыі Заходняй Беларусі, сялянска - работніцкай «Грамады», паслоў польскага сейма, Браніслава Тарашкевіча, Сымона Рак-Міхайлоўскага, Пятра Мятлы, др. Ігната Дварчаніна і інш. пасмертна рэабілітавалі.

Іх літаратурная і навукова-культурная спадчына знята з «індэксу» і дазволена для публічнага карыстання. З спадчыны прафесара Браніслава Тарашкевіча, заслугоўвае на ўвагу пераклад на беларускую мову класічнага твора Адама Міцкевіча «Пан Тадэуш».

Рэдакцыйная пошта

ЯН ДУБНЕВІЧ — ВІЛЬНЯ. Моцна перапрашаем, што не далі Вам адказу на прысланыя нам матэрыялы. Ваш артыкул - рэцэнзія на брашуру Владзімірава аб Фр. Скарыне перадалі мы ў БГ-КТ, дзе будзе выкарыстана для лекцый аб Скарыне. Нам яна не падыходзіць, за доўгая, заняла-б усю газету, а мо' і 8 старонак было-б мала. Аб брашуры Владзімірава ў наступных нумарах змесцім даведку.

Рэпартаж аб Заслаўі не падыходзіць нам.

ВІНЦЭНТЫ БОР — БССР. Прысланыя «нататкі» выкарыстаем пры аказіі. «Беларусі» Леанарда Падгорскага-Аколава не маем. Кніжка гэта пасля вайны не выдавалася.

П. М. — ТОРУНЬ. — Ваш артыкул «Доктар Георгі Францішак Скарына — першы друкар і вялікі гуманіст» атрымалі. Друкаваць не будзем, таму, што на гэтую тэму пісалі мы не менш змястоўна («Ніва» № 10(54) мгр. Аляксандар Баршчэўскі — «Георгі Францішак Скарына — вялікі сын беларускага народа»).

Ужо прымаецца падпіска на савецкія беларускія часопісы

ЧЫТАЧ З КАТАВІЦ — пытае: Дзе можна зрабіць падпіску на савецкія беларускія часопісы?.

АДКАЗВАЕМ: Падпіску прымаюць усе аддзелы «Руху». Можна таксама зрабіць падпіску у «Пшэдсенбёрстве Кольпортажу Выдавніцтв Загранічных «Рух», Варшава, вул. Вільча 46 Konto PKO Nr. 1-6-1000-24.

ПАДАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ЧАСОПІСЫ НА ЯКІЯ МОЖНА ЗРАБІЦЬ ПАДПІСКУ У ПОЛЬШЧЫ

«Беларусь» — выходзіць 12 разы у год, цана 36 зл.
«Бярозка» — выходзіць 12 разы ў год, цана 24 зл.
«У дапамогу настаўніку» — выходзіць 6 разы ў год, цана 12 зл.
«Зорка» (у рускай мове) — штотыднёвік, цана 26 зл.
«Весці Акадэміі Навук БССР» 4 разы ў год. цана 48 зл. за кожную серыю, (выходзіць 3 серыі: грамадскіх навук, фізіка - матэматычных і тэхнічных навук, біялагічных і сельска - гаспадарчых навук (на рускай і беларускай мове).
«Калгасная праўда» — штодзённая, 90 зл.
«Сельская гасп Беларусі» — 12 разы ў год, цана 24 зл
«Калхозная праўда» (на рускай мове)—штодзённа, 90 зл.
«Комуніст Беларусі» — 12 разы ў год, цана 24 зл. (выходзіць на рускай і беларускай мове).
«Літаратура і мастацтва» — 104 разы — 32 зл.
«Маладосць» — раз у месяц — 24 зл
«Настаўніцкая газета» — штотыднёвік — 26 зл
«Піонер Беларусі» — штотыднёвік — 26 зл
«Полымя» — раз у месяц — 60 зл.
Работніца і Сялянка» — раз у месяц — 24 зл.
«Советская Белоруссія» — штодзённа — 90 зл. (на рускай мове)
«Советская отчізна» (на руск. м.) — 6 разы — 36 зл
«Советская школа» — 6 разы у год — 24 зл.
«Фізкультурнік Беларусі» — 32 зл.
«Чырвоная змена» — штодзённа — 78 зл
«Здравохранение Беларусі» — раз у месяц — 36 зл
(УВАГА: цана пададзена за гадовую падпіску).

Арыентацыйныя цэны на рынку ў Беластоку на 9. 9. 1957 г.

	зл.
Пшаніца (за 100 кг)	380—400
жыта (за 100 кг)	280 — 300
ячмень (за 100 кг)	300— 350
авёс (за 100 кг)	280—300 зл.
бульба (за 100 кг)	90—100 зл.
капуста (за галоўку)	1—3 зл.
мёд (за 1 кг)	40—45 зл.
яйка (1 штука)	1,40—1,50 зл.
малако (за літр)	2,80—3,00 зл.
смятана (за літр)	15—16 зл.
масла (за кілограм)	45—48 зл.
курыца (1 штука)	30—35 зл.
куранятьі (1 штука)	15—20 зл.
саланіна (1 кг)	29—30 зл.
яблыкі (1 кг)	6—10 зл.

ДАРАГІ ЧЫТАЧ!

Не забудзь пачытаць сваім суседзям „Ніву" і заахвоціць іх да падпіскі.

КУПІМ

Купім беларускія газеты, часопісы, кніжкі і іншыя матэрыялы і дакументы, якія выдаваліся перад вайною і падчас акупацыі.

Рэдакцыя „Нівы"

Гал. рэдактар Г. ВАЛКАВЫЦКІ

„NIWA"

Adres redakcji: Białystok ul. Manifestu Lipcowego nr. 25. tel. 25-89.
Organ Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w Polsce z siedzibą w Białymstoku.
Wydawca RSW „Prasa" Redaguje Kolegium.
Warunki prenumeraty:
Miesięcznie — 2,40 zł.
Kwartalnie — 7,20 zł.
Półrocznie — 14,40 zł.
Rocznie — 28,80 zł.
Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje PKWZ „Ruch" Warszawa.
Należność na prenumeratę za granicą wpłacać na konto — PKO 1-6-1000 24 PKWZ „Ruch" Warszawa
BZG T-12

— Адкуль узялася прымаўка «патрэбны, як дзюра ў мосце?»
— З Семятыч?

Фото — І. Р.

Блохі

Што праўда блыха — маленькае стварэнне, але расправіцца з ёю не могуць ні кот, ні сабака. Круцяцца яны на мейсцы, лапай памахваюць, а яна ўжо ў другім мейсцы грызе. Чалавеку з блохамі таксама не весела прыходзіцца. Сядзіць напрыклад закаханы хлапец з дзяўчынай і ўжо прызнацца ў каханні гатовы, а тут яго нешта грызе, проста быццам шпількай коле ў самае чулае мейсца. У такім выпадку ўвесь жар кахання выпарваецца са слоў, як з травы раса на сонцы.

Або яшчэ іншы прыклад. Сядзяць двух паважаных людзей і размаўляюць аб важных справах, а тут аднаго з іх блыха пачынае грызці пад мышкай. Паважанаму чалавеку не прыстойна чухацца, дык ён у думцы блыху праклінае, не слухае, што той другі гаворыць і ўсё аб гэтай няшчаснай блысе думае.

Людзям жанатым таксама прыходзіцца ўсякую ўсячыну ад блох пераносіць.

Кожна жонка на блыху падобная, невядома, дзе і калі яна скочыць.

У майго знаёмага, жонка вядзе вялікую вайну з блыхамі. Падлогі нафтай мые, у ложакі мяты напхала, сабак і кошак папраганяла і сама ў хаце, як блыха падскаквае. Спаткаўся прыпадкам я з гэтым знаёмым, зайшлі ў піўную. Гэтак сабе партэр папіваем і аб гарэлцы марым.

Вядома, у піўнушцы народу многа. У такім натоўпе ўсё-ж можа здарыцца, ды вось майму знаёмаму блыха ўлезла ў нагавіцы.

Пачаткова спакойна сядзела, відаць з новым месцам знаёмілася, але як толькі той дамоў прыйшоў, яна стала грызці, а той стаў чухацца. Зглядзіла гэта жонка, раздзела беднага і да самай поўначы шукала блыху.

Мы дарагія Чытачы без блох куды лепш жылі б, а каб яшчэ цэны, як блохі не падскаквалі — то ўжо рай быў-бы на зямлі.

У мінулым годзе кілограм кавуна каштаваў 8 зл., а ў гэтым — 10 зл. За кураняты плацілі на рынку па 12 зл., а цяпер — 20 зл. Такая манная каша і то падскочыла на рынку да 6 зл. і ўсміхаецца сабе.

Усяго не пералічыць.

Камісія цэн недзе спіць, відаць яе блохі не грызуць і яна гэтых спраў не бачыць.

А мы, людцы дарагія, ходзім, на цэны ўзіраемся і самі як блохі пачынаем падскакваць.

Дзядзька Лявонь

Развязка рэбуса з 31 нумара «Нівы»

«Чыё бачым пад лесам, а свайго не бачым пад носам».

Кніжныя ўзнагароды атрымалі:

1) Зінаіда Палаўянюк — Васількаў,
2) Лявон Шчарбач — Хілімоны, Дуброўскі павет,
3) Мікола Панфілюк — Дубічы Царкоўныя, Гайнаўскі павет,
4) Ірына Марцута — Белявічы, Беластоцкі пав.
5) Віктар Сударук, — Кузава, Гайнаўскі пав.
6) Анна Канецкая — Крынкі,
7) Уладзімір Галіцкі — Пухлы, Гайнаўскі павет,
8) Уладыслаў Цыбулька — Сухінічы, Сакольскі пав.
9) Леанід Каноньчук — Сацы, Гайнаўскі павет,
10) Зінаіда Белах — Гацькі, Бельскі пав.

Узнагароды высылаем поштай. Р.

Знаёмасць

Хлопцы і дзяўчаты
Каб бліжэй пазнацца,
Рупяцца на рынку
У свята спаткацца.
У нядзелю зрання
Чубы настаўляюць,
Выйшаўшы ў мястэчка
Як птушкі лятаюць.
Каб убачыць Янку
Ці якога Грынку,
Трэба разоў з дзесяць
Абляцець па рынку
А як ужо спаткае,
Гутарка такая:
«Што чуваць, што будзе,
Можа ажаніўся?»
Толькі не пытае,
Дзе й калі радзіўся...
З табой размаўляе,
А вачыма водзіць:
Мо' яшчэ хто будзе
Па рынку праходзіць.
А мае вы панны,
Не «страляйце» дужа;
Пастарэецеся —
Не знойдзеце мужа.

ПРАНУК СУБАЧ
Біштынак

Як пасцелеш так і выспішся

Адна маладзіца пабіўшыся з мужам, пабегла да свайго бацькі пажаліцца, а той ведаючы, што яго дачушка злая, ды без сваркі жыць не можа, кажа:

— Ідзі мая дачушка і рабі сваю работу, а мужу свайму—а майму зяцю скажы, што, калі ён яшчэ раз адважыцца набіць маю дачку, дык я тады не сцярплю і вылуплю яго жонку.

Пагроза

Матка: Што гэта значыць! Сёння другі раз бачыла, як Янка цябе пацалаваў, а ты нават не крыкнула?

Дачка: Бо ён мне пагражаў...

Матка: Чым пагражаў?

Дачка: Сказаў, калі я буду крычаць, дык больш ужо мяне не пацалуе.

Спосаб на злодзея

— Ужо другі раз укралі мне веласіпед. І ўсё гэта робяць тады, калі я галю бараду. — Што рабіць?

— То адпусці сабе бараду!

З гутарак мужоў

— Маёй жонцы ўпала ў вока крупінка пяску, і гэта мяне каштавала 50 залатовак.

— А маёй жонцы ўпала ў вока молнае паліто, дык я мусіў заплаціць 2.000 залатовак.

Чаго сюды заглядаеш... пане владзо? Тутэжа камандуюць п'янюгі і хуліганы.

З народнага

БАЦЬКІ

Бацькі пазухі падзяруць дзецям носячы, а дзеці ад бацькоў хаваючы.

Як бацькі кормяць дзяцей, то дзеці скачуць, а як бацькі на дзіцячым хлебі, то плачуць.

Бацька косіць — я кашу, бацька просіць — я прашу; далі бацьку — далі мне, бацька знае — а я не.

Зялёны дубочак

(Народная)

Зялёны дубочак на яр пахіліўся
Маладый малойчык бяз долі радзіўся,
Ой кайду я ў поле ўзялёны лужочак,
У зялёны лужочак шукаючы долі.
Не знайшоў я долі, знайшоў рыбалоўцаў:
— «Ой вы, рыбалоўцы, слаўныя малойцы,
Закіньце вы сетку на ўсю быстру рэчку
І злавіце долю хлопцу маладому»!

САТЫРЫЧНЫ МУЗЕЙ

САТЫРЫЧНЫ МУЗЕЙ

ЭКСПАНАТ 1.

АДДЗЕЛ - ДЭМАГОГІЯ, ПОЛКА - НЕВУКІ

— Хто гэта першым спяшае папасці ў гісторыю? А, матухна ты мая, які ты непаваротлівы, чаго-ж ты прэшся задам? Каб не пазналі? Ну, Бог з табою, займай сваё месца на полцы, а мы на інфармацыйнай дошцы запішам аб табе даныя.

— Як завуць?
— Н. Пісарев.
— Родам?
— З Бельска.
— Спецыяльнасць?
— Прапаведнік.
— Чым адзначыўся?
— Надрукаваў артыкул у «Рускім голасе».
— І за гэта хочаш трапіць у гісторыю?
— За гэта.
— Што-ж гэта за артыкул?
— Аб беларускіх буржуазных нацыяналістах, якія стараліся зарваць станаўленне беларускай літаратурнай мовы.
— І ты гэта сам прыдумаў?
— Сам.
— Дзе-ж яны былі, такія нацыяналісты?
— У Вільні, у «Нашай Ніве».
— А ведаеш ты, хто быў рэдактарам гэтай газеты?
— Не цікавіўся.
— І рэдактары «Рускага голаса» не пацікавіліся?
— Навошта ім займацца такімі дробязямі. Ім абы матэрыял.
— Тады ты добры экспанат, сам Лаўрэнці П. Б. не прыдумаў-бы трапнейшай характарыстыкі для «Нашай Нівы». Гадуйся здаровы, месца ў нас маеш забяспечанае, наведвальнікаў таксама.

ЗАПІСЫ У КНІЖЦЫ ВОДГУКАЎ:

...Вялікі жаль, што брацкі орган так лёгкадумна і безадказна падыходзіць да першай у сапраўднасці беларускай газеты, якая адыграла надзвычай важную ролю ў станаўленні беларускай культуры наогул, а асабліва беларускай літаратуры, газеты ў якой друкаваліся першыя творы Янкі Купалы, Якуба Коласа і іншых прагрэсіўных беларускіх паэтаў і пісьменнікаў, і якой рэдактарам быў Янка Купала, нястомны змагар за беларускую літаратурную мову, гордасць беларускага народа і не толькі беларускага.

Добра было-б гэта выясніць рэдакцыі «Рускага голаса», каб больш не рабіла так грубых памылак.

...Прапаную пад экспанатам надпіс: «Не в свои сани не садись!».

...Лжэ, што з Бельска, там такіх няма.

...Все это было бы очень грустно, если бы не было смешно.

КРОПКА
Дырэктар музея

САТЫРЫЧНЫ МУЗЕЙ САТЫРЫЧНЫ МУЗЕЙ САТЫРЫЧНЫ МУЗЕЙ